

FLAGA

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

- Dawne chorągwie rzemieślnicze i cechowe na tle wydarzeń historycznych
- Kurpiowska heraldyka i weksylologia samorządowa
- Symbolika, tradycja i tożsamość
- Flaga województwa świętokrzyskiego – symbol województwa świętokrzyskiego
- Sprawozdanie z 29. Międzynarodowego Kongresu Weksylologicznego Lublana 2022
- Weksylia w twórczości Jana Styki

Od Redakcji

W trzydziestym ósmym numerze Biuletynu prezentujemy artykuły Jacka Jaworskiego „Dawne chorągwie rzemieślnicze i cechowe na tle wydarzeń historycznych”, Krzysztofa Brauna „Kurpiowska heraldyka i weksylologia samorządowa”, Norberta Waclawczyka „Symbolika, tradycja i tożsamość”, Krzysztofa Jasińskiego „Konkurs na flagę Kociewia”, Grzegorza Dorobka „Flaga województwa świętokrzyskiego – symbol województwa świętokrzyskiego”, sprawozdanie Romana Klimesza z 29. Międzynarodowego Kongresu Weksylologicznego Lublana 2022, relację Michała Dzióbka „Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w Śląskim Centrum Wolności i Solidarności”, informacje Jerzego Wrony „Najwyższy maszt flagowy w Europie”, „Flagi Somalii”, artykuł Krzysztofa Jasińskiego „Weksylia w twórczości Jana Styki”. Zachęcamy również do zapoznania się z nowościami weksylologicznymi i nowymi monetami okolicznościowymi oraz ciekawostkami zamieszczonymi we „Flazce”.

Zapraszamy do lektury bieżącego numeru.

~*~

In the thirty-eighth issue of the Bulletin, we present articles by Jacek Jaworski "Old craft and guild banners in the context of historical events", Krzysztof Braun "Kurpie heraldry and governmental vexillology", Norbert Waclawczyk "Symbolism, tradition and identity", Krzysztof Jasienski "Kociewie flag contest", Grzegorz Dorobek "The flag of the Swietokrzyskie Voivodeship - a symbol of the Swietokrzyskie Voivodeship", Roman Klimes's report from the 29th International Vexillological Congress Ljubljana 2022, Michal Dziobek's report "Day of the Flag of the Republic of Poland at the Silesian Centre for Freedom and Solidarity", Jerzy Wrona's information on "The tallest flag mast in Europe" and "Flags of Somalia", Krzysztof Jasienski's article "Vexiles in the work of Jan Styka". We also encourage you to familiarize yourself with vexillological news, new commemorative coins and curiosities included in "Flazka".

We wish you a nice reading.

Krzysztof Jasiński

FLAGA
Biuletyn Polskiego
Towarzystwa
Weksylologicznego
ISSN 1509-2429
Numer 38(62)
lipiec-wrzesień 2023
Ukazuje się od
stycznia 1999 r.

Redaktor i wydawca
Krzysztof Jasiński
Tłumaczenie tekstów
Karolina Jasińska

Adres redakcji
ul. Gromadzka 4 lok. 23
15-769 Białystok
tel. +48 606 404 672
biuro@weksylogia.pl

**Polskie Towarzystwo
Weksylologiczne**
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
tel. +48 22 844 41 58
+48 606 404 672
biuro@weksylogia.pl

Zarząd Główny PTW
Krzysztof Jasiński
Prezes
Andrzej Bełtowski
Wiceprezes
Marek Kwiecień
Wiceprezes
Wojciech Szczerba
Sekretarz Zarządu
Zbigniew Kordula
Skarbnik

Redakcja nie ponosi
odpowiedzialności za opinie
autorów zawarte w tekstach.
Wszelkie prawa zastrzeżone,
przedruk i kopiowanie
fragmentów lub całości
jedynie za zgodą wydawcy.

Spis Treści

Dawne chorągwie rzemieślnicze i cechowe na tle wydarzeń historycznych Jacek Jaworski	4
Kurpiowska heraldyka i weksylologia samorządowa Krzysztof Braun	7
Symbolika, tradycja i tożsamość Norbert Waclawczyk	13
Konkurs na flagę Kociewia Krzysztof Jasiński	16
Flaga województwa świętokrzyskiego – symbol województwa świętokrzyskiego Grzegorz Dorobek	32
Sprawozdanie z 29. Międzynarodowego Kongresu Weksylologicznego, który odbył się w dniach od 11 do 15 lipca 2022 w Lublanie, Słowenia Roman Klimesz	33
Flaga Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych Krzysztof Jasiński	35
Komisja Historyczna do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej Krzysztof Jasiński	36
Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w Śląskim Centrum Wolności i Solidarności Michał Dzióbek	38
Najwyższy w Europie maszt flagowy Jerzy Wrona	39
Flagi Somalii Jerzy Wrona	39
Weksylia w twórczości Jana Styki Krzysztof Jasiński	40
Nowości wydawnicze	44
Monety okolicznościowe	48

Dawne chorągwie rzemieślnicze i cechowe na tle wydarzeń historycznych

Chorągwie cechów rzemieślniczych, z których w ubiegłych wiekach formowano paramilitarne tzw. milicje miejskie i stráže obywatelskie, świadczyły o suwerenności cechu w obrębie społeczności miejskiej, prezentowały siłę i godność zorganizowanych pod nią ludzi, ich dumę z wykonywanego zajęcia. Spełniały rolę łącznika pomiędzy pokoleniami. Posiadanie własnego znaku, pod którym występowali rzemieślnicy skupieni w cechu podczas uroczystości państwowych, miejskich, religijnych, a także w czasie wojennej potrzeby, podnosiło jego prestiż i było powodem do zrozumiałej dumy.

Chorągwie cechowe miast Rzeczypospolitej licznie występują w opisach uroczystości (wjazdów królów, wizyt ważnych osób, pogrzebów). Ale tylko w nielicznych wypadkach świadkowie tych uroczystości zostawili bardziej szczegółowy opis chorągwi. Zwykle ograniczano się do lakonicznych informacji, jak ta z opisu wizyty we Lwowie króla Zygmunta III w 1621 r. Napisano wówczas: „... za nimi piechota miejska, cechy z dwudziestoma czterema sztandarami, a w końcu młódź ormiańska”...

Dość powszechna jest znajomość wyglądu chorągwi milicji miejskich Krakowa, Kazimierza, Stradomia – uwidoczonych na znanej powszechnie „Rolce sztokholmskiej”. To unikatowe malowidło powstało w pierwszej dekadzie XVII wieku, a przedstawia tryumfalny wjazd polskiego króla Zygmunta III do Krakowa z okazji jego małżeństwa z austriacką arcyksiężniczką Konstancją w 1592 roku. Oglądamy na niej m.in. zbrojne oddziały złożone z rzemieślników krakowskich, kazimierskich, stradomskich, uformowanych w kompanie (roty) milicji zobowiązanych do obrony murów miejskich w wypadku zagrożenia obcym najazdem. Każda z nich posiada własną chorągiew wojskową, na której nie występują znaki cechów rzemieślniczych, natomiast umieszczone są na nich symbole typowe dla sztandarów wojskowych.

Fragment wizerunku sztandaru złożonej z rzemieślników i mieszczan milicji miejskiej Krakowa z 1592 r. na Rolce Sztokholmskiej.

Chorągwie rzemieślniczej straży miejskiej Krakowa i Kazimierza z 1592 r.

Chorągiew rzemieślniczej straży miejskiej Stradomia z 1592 r.

Na obrazie Jana Matejki Uchwalenie Konstytucji 3 Maja widoczne są chorągwie królewskie i ziemskie. Nie widzimy na tym płótnie licznych chorągwi cechowych. A przecież przy takich okazjach jak ta, rzemieślnicy warszawscy zawsze reprezentowali swe cechy zaznaczając swą obecność chorągiewami cechowymi.

Natomiast niewiele potrafiłszy do tej pory powiedzieć na temat chorągwi innych miast. Jednakże trwające badania zarówno historyków, jak i historyków sztuki, pozwalają nam coraz bardziej uzupełniać naszą wiedzę w tym zakresie. Obecnie znane są już zachowane chorągwie lub ich malowane wizerunki z kilku miast Polski północnej. Dotyczy to Gdańska, Elbląga i Torunia.

W zbiorach Muzeum w Rybniku znajduje się od 1988 r. prawie sto chorągwi cechowych pamiętających czasy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Jedną z nich, chorągiew cechu rękawiczników warszawskich, poprzez umieszczone na niej napisy bezpośrednio nawiązuje do dnia, 3 Maja 1791.

Sztandar rękawiczników warszawskich z okresu Konstytucji 3 Maja.

Sztandar cechu rękawiczników warszawskich.

Kolejna chorągiew z Rybnika pochodząca z 1788 r. należała do cechu mydlarzy ufundowana została przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Fragment sztandaru mydlarzy warszawskich.

Kolejne chorągwie: cechu ślusarzy i rusznikarzy z 1778 r. oraz gospody rzeźniczej z II połowy XVIII w. też uczestniczyły w uroczystościach uchwalenia Konstytucji 3 Maja; dwie chorągwie – cechu szewców (1794) oraz aptekarzy (XVIII/XIX w.), są prawdopodobnie nieco młodsze.

Z pewnością mało kto zna jednak wizerunki i historię chorągwi cechowych Kijowa. A przecież jest ona ściśle powiązana z historią Polski i świadczy o więzach jakie przez wieki łączyły Kijów z Rzeczypospolitą. Jednocześnie historia ta ma swój wyrazisty wymiar militarny, a to za sprawą intrygującej formacji paramilitarnej Kijowa, zwanej milicją Kijowa, a zamiennie Korpusem Mieszczańskim lub też Złotą Chorągwią. Utworzona została w XVI w. z przechodzących okresowe ćwiczenia wojskowe mieszczan kijowskich. W swych pamiętnikach polski szlachcic, Michał Czajkowski nazywa ją „zbrojną siłą narodową”. Rzecz w tym, że w Kijowie panował niepodzielnie polski duch. Żył tu od pokoleń polskie rodziny szlacheckie, przechowujące stare tradycje narodowe mieszczan kijowscy mogli czuć się polską szlachtą; bogatsi spośród nich, tzw. rejestrowi (jako figurujący w specjalnym spisie uprzywilejowanych), bronieni byli prawami szlacheckimi, z prawem chodzenia przy szabli włącznie. Niższe zaś warstwy skupione były w 12 cechach ze swymi cechmajstrami na czele. W 1. połowie XIX w. na wschodnich rubieżach dawnej Rzeczypospolitej wpływy polskie były nadal potężne. Działo się tak na wskutek ciągłej obecności tam polskiego ziemiaństwa, inteligencji, duchowieństwa katolickiego i innych polskich instytucji. Dominowała tu polska kultura; wystawiano polskie sztuki w teatrze polskim, w całym szeregu polskich wydawnictw drukowano polskie dzieła literackie. Sprzedawali je polscy księgarze, przyjeżdżali tu polscy muzycy, tańczono mazurki i polonezy.

Złota Chorągiew Kijowa nie była czymś wyrwanym z tego historycznego kontekstu. Była wyraźnym przejawem uporczywego trwania polskości na ziemiach dawnego województwa kijowskiego Rzeczypospolitej. Milicja Kijowa otrzymała szczególne przywileje przed wiekami. Wiązały się z nadaniem Kijowowi pochodzącego z 1188 r. prawa magdeburskiego (Iuris Magdeburis), które pozwalało lokować je na prawach wolnych miast cesarskich z czasów Związku Hanzeatyckiego. Niezwykle ważne, przełomowe dla rozwoju Kijowa

wydarzenie miało miejsce za panowania księcia Aleksandra w latach 1494-1497 gdy Kijów należał do Wielkiego Księstwa Litewskiego. W prawie polskim potwierdzono przywrócenie Kijowszczyzny koronie polskiej („restituir”).

Korzenie milicja kijowska miała więc czysto polskie, wywodzące się z Rzeczypospolitej, odkąd w 1552 r., mieszczanie zostali zwolnieni ze służby wojskowej i nałożono na nich obowiązek utrzymywania „podle starego obyczaju” pełnej straży, konno i zbrojno „wedle możliwości, jak należy na wojnę”. Stanowiła ona niebagatelną siłę; 2 tys. piechoty uzbrojonej w rusznice, która w późniejszym okresie wzbogaciła się o 500 konnych, armaty i orkiestrę (utworzoną w 1768 r.). W szczytowym okresie jej siła wynosiła 4 tys. ludzi. Podczas uroczystości cyrulicy miejscy byli zobowiązani strzelać z armat, oni też jak i pięciu rajców musieli dbać o stan dział.

Korpus Mieszczański występował przeważnie przy powitaniach osobistości – posłów, dostojników państwowych, asystach, świętach religijnych, uroczystych pogrzebach. Dane na temat milicji są niezwykle fragmentaryczne, jednakże z dokumentów dotyczących dziejów Kijowa dowiadujemy się, że w 1834 r. uległa ona likwidacji po 300 latach istnienia. Powodem miała być skłonność Żółtej Chorągwi do opowiedzenia się po stronie powstania listopadowego.

Wg niektórych źródeł główna chorągiew Korpusu Mieszczańskiego przedstawiała sobą żółty bryt płótna z wizerunkiem widniejącej na herbie magistratu Kijowa naciągniętej kuszy. Natomiast 16 cechów tej formacji występowało ze swymi sztandarami rzemieślniczymi, których wizerunki znane są dziś zaledwie w dwóch przypadkach. Poszczególne cechy wchodzące w skład Korpusu Mieszczańskiego odbywały służbę pod własnymi chorągiewami cechowymi.

Korpus Mieszczański (Żłota Chorągiew) Kijowa, 1831 r. – kawalerzysta i piechur. W tle sztandar tej formacji. Mal. Marek Szyszko-Bohusz.

Sztandary poszczególnych cechów rzemieślniczych Żółtej Chorągwi: aksamienny karmazynowy kuśnierzy z 1772 r. i stolarzy z 1821 r.

Kurpiowska heraldyka i weksylologia samorządowa

Herb i flaga to jakby graficzna kwintesencja tożsamości mieszkańców miast i regionów, wywodząca się z poczucia wartości lokalnych i imponderabiliów; czasem nieuświadomianych, lecz jednak tkwiących głęboko w społecznej mentalności.

Tożsamość kulturowa mieszkańców regionów wyraża się w przestrzeni politycznej i publicznej w symbolice samorządowej danej wspólnoty.

Region etnograficzny, który stanowi Kurpiowska Puszcza Zielona, był do połowy XVII wieku „pustką osadniczą”, która idealnie pokrywa się z jej morfologicznym opisem z 1935 roku Heleny Radlicz¹: „Puszcza Kurpiowska stanowi odrębną jednostkę geograficzną, wyraźnie odcinającą się od obszarów sąsiednich. Jest to piaszczysta równina, ograniczona ze wschodu i zachodu krawędziami wyżyn dyluwialnych, urozmaicona osobnymi wzgórzami dyluwialnymi i wielką ilością wydm. Płyną po niej leniwe rzeczki – równoległe, dopływy Narwi, która zamyka obszar od strony południowej”.

Po latach szwedzkiego „potopu” 1656-1660, na ziemiach między Orzycem na zachodzie, a Pisą i Skrodą na wschodzie, zaczęły się pojawiać leśne osady. „Najstarszy Opis Mazowsza” Jędrzeja Święcickiego z 1634 roku, przedstawia ten obszar jako obfitujący w zwierzynę łowną i ryby dostarczane „całemu Mazowszu”, lecz nic nie mówi o stałych mieszkańcach puszczy: „...powrócimy nad Narew i powiemy, że w odległości dwunastu tysięcy kroków, kierując się ku Prusom, leży miasto Kolno, znane z handlu świeżymi i marynowanymi rybami. Stąd już blisko znajduje się ogromne jezioro zwane Krusko, które w każdej porze roku dostarcza wielkie ilości ryb/.../. Ryby te częściowo mrożone, częściowo włożone w beczki rozprzedają się do wędzarni [solarni] na całym Mazowszu. Pod Kolnem przepływa rzeka Pisa wypływająca z lasów pruskich, która wpada do Narwi pod Nowogrodem, leżącym o osiem tysięcy kroków od Łomży. (...) Poi ona różnego rodzaju zwierzęta, a więc jelenie, żubry, łosie, tarpany i leśne dziki. Spotkać też można małe łasice, których skórki, odznaczające się nadzwyczajną lekkością, przewyższają takie same moskiewskie i litewskie. Nie brak też rysia i niedźwiedzia, a w całej zaś puszczy pełno jest dzikich pszczoł, które w dziuplach pni drzewnych wszędzie mają swoje barcie”².

Mieszkańców tego obszaru, żyjących z lasu: zajmujących się bartnictwem, „przemysłami leśnymi”, wytopianiem rudy darniowej, czy poszukiwaniem bursztynu, dopiero w I. połowie XVIII wieku nazwano Kurpiami - od „kurpiów” – plecionych z tyka chodaków. Jest to najmłodszy region etnograficzny Polski. Na tym obszarze samorządowa heraldyka i weksylologia zaistniała dopiero w okresie III RP, po 1989 roku, gdy powstały gminy, gdy można było wiązać uznane społecznie wartości kulturowe z symboliką samorządową.

Cała heraldyka tego obszaru to tzw. „herby mówiące”: Herby i flagi gmin nawiązują, bądź wykorzystują elementy fi-

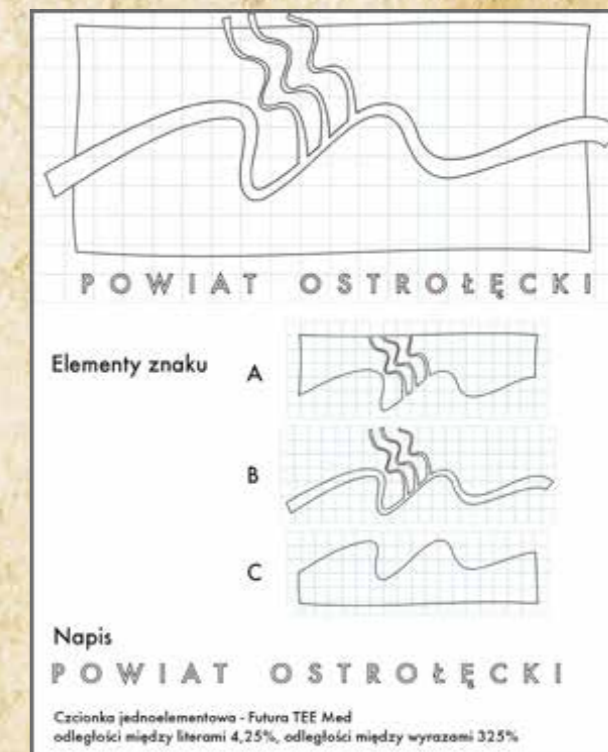
zjografii, przyrody, najstarszych zajęć ludności, ubiorów, charakterystycznych budowli sakralnych, lokalnej plastyki obrzędowej.

Te nawiązania widać wyraźnie, już na opracowanym w 2001 roku „logo powiatu ostrołęckiego”. Forma zaprojektowana przez Marcina Żerańskiego łączy w sobie dwie różne części powiatu: puszczańską (kurpiowską) w części północnej, z kolorem zielonym i południową (szlachecką), gdzie kolor żółty symbolizuje rolnictwo i zboża uprawne. Części dzieli błękitna wstęga – rzeka Narew, do której wpadają trzy równoległe rzeczki: Omulew, Rozoga i Szkwa. Flagę powiatu stanowi płat o trzech poziomych pasach, symbolizujących: kolor zielony – las (puszczę), żółty – pola uprawne, błękitny – wodę: rzekę Narew i jej dopływy³.

POWIAT OSTROŁĘCKI

Logo Powiatu Ostrołęckiego

1. Radlicz Helena, 1935, Studium morfologiczne Puszczy Kurpiowskiej, Przegląd Geograficzny, t. 15, s. 23-63, mapa.
2. Pazyra Stanisław, 1974, Najstarszy Opis Mazowsza Jędrzeja Święcickiego (Topografia sive Masoviae descriptio auctore Andrea Swiecicki, Varsaviae, 1634), Warszawa, s. 160.

3. <http://www.powiat.ostroleka.pl/strony/logopow-iatu.html>; Adamus-Mańuszynska Anna, Dzik Piotr, 2017, Tożsamość wizualna polskich województw. Identyfikacja. Prezentacja. Znaczenie, Toruń-Katowice, s. 174.

Logo Powiatu Ostrołęckiego i wytłumaczenie jego symboliki

Flaga Ostrołęki

W skład części puszczańskiej – kurpiowskiej wchodzi 9 gmin: Baranowo, Czarnia, Jednorożec, Kadzidło, Lelis, Łyse, Myszyniec, Turośl i Zbójna. Gmina Jednorożec leży w powiecie przasnyskim, gmina Turośl w powiecie kolneńskim, gmina Zbójna w powiecie łomżyńskim, pozostałe gminy należą do powiatu ostrołęckiego. Wszystkie leżą na obszarze historycznego Mazowsza, chociaż Turośl i Zbójna włączone są do województwa podlaskiego.

Spójrzmy na bogactwo kurpiowskiej symboliki zawartej w weksyliach:

Gmina Baranowo

Herb przedstawia w zielonym polu złotego jastrzębia trzymającego w prawej łapie znamię bartne, w formie stylizowanej litery „B”. Jastrząb pochodzi z herbu szlacheckiego Jastrzębiec, którym pieczętowały się dwie rodziny szlacheckie, których gniazda znajdowały się na terenie gminy: w Baranowie - Baranowscy, w Budnem – Budni. Znamię w formie litery „B” symbolizuje Kurpów, których tradycyjnym zajęciem było bartnictwo, a „znamię” było znakiem własności, którym oznaczali swoje drzewa z barciami. Zielone pole symbolizuje Kurpiowską Puszcze Zieloną, a złota barwa godeł – miód leśnych barci.

Historia flagi gminy sięga jej początków w czasach Księstwa Warszawskiego, gdy zorganizowano wójtostwa w Baranowie.

Płat flagi, w proporcjach 5:8, składa się z 9 naprzemiennie ułożonych poziomych pasów: pięciu zielonych i czterech żółtych. Banner jest odwzorowaniem flagi w proporcjach 1:4.

Pieczęć gminy jest okrągła, o średnicy 36 mm, z godeł w części centralnej i otoku z napisem *GMINA *BARANOWO*.

Herb Gminy Baranowo

Flaga Gminy Baranowo

Banner Gminy Baranowo

Pieczęć Gminy Baranowo

Insygnia zatwierdzone przez Komisję Heraldyczną i wprowadzone do stosowania uchwałą Rady Gminy we wrześniu 2012 roku.

Gmina Czarnia

Herb przedstawia w złotym polu zieloną sosnę bartną, ze wspinającym się na nią z prawej strony czarnym niedźwiedziem; z lewej strony lecą ku drzewu dwie pszczoły. Herb symbolizuje tradycje bartnicze Puszczy Zielonej. Jest odwzorowaniem starej kapliczki stojącej przy wjeździe do rezerwatu sosen bartnych „Czarnia”.

Flagę stanowi płat z pięcioma pionowymi pasami: po bokach równej szerokości czarny i żółty, w środku szeroki zielony z herbem gminy.

Herb Gminy Czarnia

Flaga Gminy Czarnia

Insygnia projektowali: Kamil Wójcikowski i Robert Fidura; decyzją Rady Gminy wprowadzono je do stosowania w maju 2022 roku.

Gmina Jednorożec

Herb gminy Jednorożec przedstawia w polu zielonym srebrnego jednorożca wspiętego do skoku, ze złotym rogiem, grzywą i kopytami. W prawym i lewym narożniku znajdują się dwie złote pszczoły.

Według legendy, pewien bartnik ze wsi Sopechy, podczas podbierania miodu spotkał jednorożca, którego później, w pobliżu wsi, upolował mazowiecki książę Janusz Starszy, w połowie XV. wieku i założył w tym miejscu dwór myśliwski.

W lustracji królewskiej z 1660 roku wieś nosi miano Jednorożec alias Sopechy.

Flagę stanowi płat składający się z trzech pionowych pasów: dwu zielonych skrajnych o równej szerokości i środkowego, szerokiego, złotego na którym widnieje herb gminy.

Herb Gminy Jednorożec

Flaga Gminy Jednorożec

Insygnia stosowane są od 2016 roku.

Gmina Kadzidło

Herb gminy stanowią dwa zielone świerki na złotym tle, złączone u korzeni naszyjnikami ze złotych bursztynów na zielonym tle. Od występującego w okolicach bursztynu, wieś nosi nazwę Kadzidło.

Flaga, to trzy równej szerokości poziome pasy: zielony, żółty, zielony, symbolizujące Puszcze Zieloną i bursztyn bądź miód.

Na stronie odwrotnej sztandaru gminy znajduje się herb i napis *GMINA KADZIDŁO*2010*. W rogach sztandaru cztery kurpiowskie wycinanki typu „gwiazda”.

Herb Gminy Kadzidło

Flaga Gminy Kadzidło

Strona odwrotna sztandaru Gminy Kadzidło

Insignia gminy są w użyciu od 2010 roku.

Gmina Lelis

Tarcza herbowa o złotym tle, na której widnieją trzy drzewa – świerki. Jedno, usytuowane centralnie, wysokie, o barwie ciemnej zieleni i smukłym brązowym pniu. Poniżej, dwa mniejsze, o jasnej zieleni. W dolnej części, u podnóża drzew leży brązowy kurpiowski kapelusz z czerwonym otokiem; na przodzie otoku biały kwiatek i dwa zielone listki. Herb odwołuje się do pracy i życia Kurpiów.

Barwa żółta (złota) odnosi się do uprawy zbóż, mio-

du i bursztynu, zielona do Puszczy Zielonej, puszczańskiej roślinności i form kurpiowskich wycinanek („leluje”), a kapelusz do kurpiowskiego tradycyjnego stroju.

Herb Gminy Lelis

Herb ustalony przez Radę Gminy jest stosowany od marca 2005 roku

Gmina Łyse

Herb gminy Łyse przedstawia, w zielonym polu srebrno-złotą tradycyjną kurpiowską palmę wielkanocną, z dwoma srebrnymi świerkami po bokach.

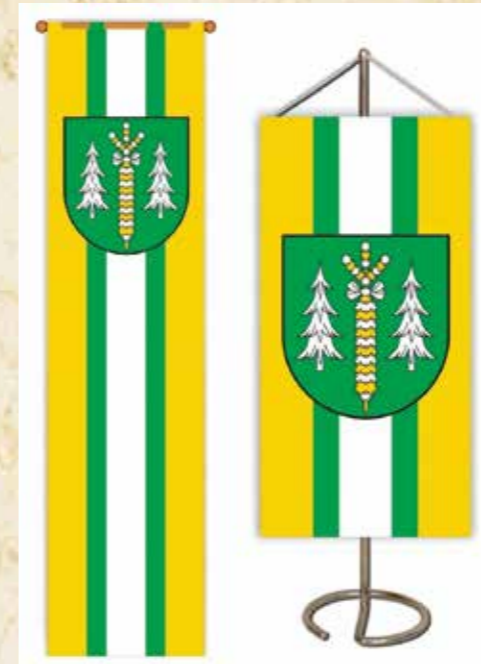
Flaga gminy to poziomy płat w proporcjach 5:8, z pięcioma pasami: żółty, zielony, biały, zielony, żółty i umieszczonym centralnie herbem; pasy żółte i biały są szersze od zielonych. Herb i flaga nawiązują do wiodącej tradycji wykonywania w okolicach Łysych kilkumetrowych palm wielkanocnych z zielonej puszczańskiej roślinności.

Herb Gminy Łyse

Flaga Gminy Łyse

Banner i flaga stolikowa Gminy Łyse

Pieczęcie Gminy Łyse

Autorem herbu i flagi jest Robert Szydlik. Weksylia zostały zatwierdzone do stosowania przez Radę Gminy w sierpniu 2021 roku.

Gmina Myszyniec

Herb miasta Myszyniec (prawa miejskie z 1791 bądź 1792) ustalono w 1847 roku dla potrzeb Albumu Heroldii Królestwa Polskiego. Przedstawiał na błękitnym tle zieloną jodłę z brązowym pniem i korzeniami.

Herb Gminy Myszyniec

W roku 2018 zaproponowano zmianę godła, poddając pod opinię mieszkańców gminy dwa projekty:

- 1) na zielonym tle złoty motyw kapliczki z elementami herbu jezuitów, za sprawą których w 1650 roku powstała w Myszyncu jezuitcka misja. Zielone tło nawiązuje do Kurpiowskiej Puszczy Zielonej, której stolicą był Myszyniec (Puszcza Myszyniecka). Żółty kolor symbolizuje wiarę i doskonałość, oraz kurpiowski miód.
- 2) przedstawia na białym tle schematyczną zieloną jodłę z czarnymi korzeniami; jest „przystosowaniem” do współczesnych wymogów i zasad heraldycznych.

Projekt nr 1 herbu Gminy Myszyniec

Projekt nr 2 herbu Gminy Myszyniec

Autorem projektu jest Robert Fidura. Projekty herbów zostały złożone do zaopiniowania przez Komisję Heraldyczną; opinii nie ma do dzisiaj.
Gmina Turośl

Herb gminy przedstawia na zielonym polu złoty naszyjnik z bursztynów, a w jego środku złotą pszczołę.

Flaga, w proporcjach 5:8 przedstawia ten sam motyw na płacie poziomym.

Pieczęć okrągła: gminna, wójtowska i radziecka ma średnicę 36 mm, wizerunek pszczoły otoczony sznurem bursztynowych kolali umieszczony jest w środku; na otoku pieczęci odpowiednie napisy:

*WÓJT*GMINY*TUROŚL*;

*GMINA*TUROŚL*;

*RADA*GMINY*TUROŚL*.

Zieleń herbu i flagi oznacza Zieloną Puszcze, a kolor złoty (złoty) – bursztyn i miód leśny.

Herb Gminy Turośl

Flaga Gminy Turośl

Banner i flaga stolikowa Gminy Turośl

Pieczęcie Gminy Turośl

Gminny Ośrodek Kultury w Turośli pieczętuje się znakiem kurpiowskiej wycinanki typu „leluja” z wizerunkiem tura i łosia u podstawy.

Znak (logo) Gminnego Ośrodka Kultury w Turośli

Gmina Zbójna

Gmina Zbójna nie posiada herbu.

Używa loga: w wycinance przedstawiającej dwa złęczone dziobami kogutki; napis „Gmina Zbójna”.

Logo Gminy Zbójna

Tematyka heraldyki samorządowej jest zagadnieniem ogromnie obszernym⁴, tu przypomnę najnowsze publikacje omawiające weksylia samorządowe ustanowione w latach 2019-2022⁵.

Wszystkie przedstawienia weksyliów i znaków logo pochodzą z domeny publicznej i stron internetowych poszczególnych gmin; fotografie wykonał autor.

Norbert Waclawczyk

Symbolika, tradycja i tożsamość.

Zajmując się zarówno weksylogią jak też heraldyką, nie można niezauważyć, że głównymi nurtami wpływającymi na powstanie i rozwój tych dyscyplin naukowych są trzy filary. A mianowicie Symbolika, Tradycja i Tożsamość.

Według encyklopedycznej definicji, symbolika określa uporządkowane ukształtowanie fragmentów świata przedstawionego w dziele literackim, gestach jednostki lub elementów wizualnych dzieła sztuki, które wskazują na dwupłaszczyznowość znaczenia i zamierzoną zagadkowość treści zawartą w takiej symbolice. To, co przedstawione bezpośrednio, jest znakiem głęboko ukrytych i niejasnych treści, mających kierować ku nim myśl odbiorcy. Głębszy poziom znaczenia symbolu jest nierzadko sugerowany, lecz niejednoznaczny, otwiera bowiem możliwość różnych rozumień i interpretacji. Symbolika dąży do wyrażenia środkami artystycznymi wiecznych, ogólnoludzkich problemów psychologicznych, treści metafizycznych, dostępnych jedynie poznaniu intuicyjnemu i emocjonalnemu. Symbolika poprzez swoje znaki np. graficzne może jednak w sposób jednoznaczny określić przesłanie prezentowanego symbolu. Wtedy jego treść staje się normą zrozumiałą przez ogół odbiorców. Właśnie taka interpretacja symboliki została zastosowana w heraldyce i weksylogii, gdzie poprzez barwę i symbole elementów składowych, przekazywane są informacje dotyczące fundatora, jego osobowości prawnej, historię jednostki, korporacji bądź organizacji państwowej. Przy pracach projektowych nad własnym herbem lub flagą, symbole odgrywają podstawową rolę w przekazie treści zawartej w takim obiekcie. Warto przypomnieć, że właśnie herby pierwiastkowe dawnego rycerstwa, ich symbolika i barwa, zawierały w sobie właśnie taki przekaz. Symbolika pierwszych obrazów heraldycznych i weksylogicznych, poprzez zastosowanie barwy i prostych rysunków, na przykład, zwierzęcia lub uzbrojenia, dawała właśnie

wyraz stosunku właściciela takiego symbolu, do otaczającego go świata. Jako uczestnik ówczesnych organizacji wojskowych osobnik lub grupa, poprzez obranie określonego symbolu, dawano do zrozumienia znaczenie przynależności do grona reprezentującego wspólne interesy. Jednak nie tylko taka tematyka była tam prezentowana. Symbole na tarczach herbowych i proporcach, określały nie tylko przynależność militarną, ale również etniczną czy religijną. Nawiązywały również do zajęć ich przodków, miejsca ich pochodzenia, otoczenia (fauny i flory). Te ostatnie symbole zapewniały przekazy informacji powiązania własnej osoby np. z cechami określonych zwierząt lub roślin. Lew symbolizował waleczność, orzeł dostojność, wolność i odwagę, drzewo dębu, kojarzyło się z siłą i stabilnością. Nierzadko emblematy dawnej symboliki heraldycznej czy weksylogicznej, wpisywały się w sposób mieszany z przedstawionymi powyżej zależnościami. Coż jednak znaczyła by symbolika, gdyby nie była wpleciona w społeczny aspekt odwiecznego związku współdziałania kulturowego jednostki z grupą, szczególnie w relacji zagwarantowanej w tradycji przodków.

Czym jest tradycja. Pytanie to, jest podstawową kwestią dla wielu ludzi wyobcowanych z więzi rodzinnych, a pragnących doznać czegoś co odeszło, zdeptanego przez dzisiejszą cywilizację sukcesu i zapomnienia prawdziwej rodziny. **Tradycja** (łac. traditio) – jest przekazywana często z pokolenia na pokolenie, gdzie najważniejszą rolę odgrywają treści kultury, takie jak: obyczaje, poglądy, wierzenia, sposoby myślenia i zachowania, normy społeczne, uznane przez daną zbiorowość za społecznie ważne dla jej przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. W ramach dziedzicze-

5. Weksylia samorządowe ustanowione w 2019 roku, 2020, Flaga. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego, nr 26 (50), ss. 104. Weksylia samorządowe ustanowione w 2020 roku, 2021, Flaga. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego, nr 29 (53), ss. 87. Weksylia samorządowe ustanowione w 2021 roku, 2022, Flaga. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego, nr 33 (57), ss. 96. Weksylia samorządowe ustanowione w 2022 roku, 2023, Flaga. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego, nr 37 (61), ss. 156.

4. przykładowo: Kuczyński Stefan, 1993, Polskie herby ziemskie. Geneza, treści, funkcje, Warszawa, IHPAN, PWN, ss. 333; Wrona Jerzy, 2002, Analiza elementów geograficznych i ich symboli na flagach oraz herbach państw współczesnego świata, Kraków, wyd. Akademii Ekonomicznej, ss. 322.

nia jakiejś tradycji kolejne pokolenia mogą wprowadzać zmiany wynikające z aktualnych realiów, możliwości, własnych pomysłów oraz upodobań. Tak więc, przekazywanie symboli jest również pewnego rodzaju tradycją. Na całym świecie większość tradycji jest wiernie reprodukowana, darzona szacunkiem oraz dbałością o szczegóły. Brytyjski historyk Erick Hobsbawm (1917 – 2012) twierdził, że tradycja wynaleziona to zespół działań o charakterze rytualnym lub symbolicznym. Tworzona jest zazwyczaj przez jawne lub niejawnie reguły działania, mają one na celu uświadomienie ludziom pewnych wartości oraz norm zachowania poprzez powtarzalność, co prowadzi do kontynuowania przeszłości. Tradycje wymyślone to również tradycje, które powstają w krótkim czasie, nieznanym miejscu i mają tendencje do szybkiego utrwalania się w społeczeństwie. Wymyślone tradycje są wprowadzane w życie, od początku swojego zamysłu, z różnorodnych pobudek zarówno politycznych jak i wierzeniowych. Istnieje też inny sposób przyjmowania nowej tradycji. Czasami może ona zaopiecznić symbolikę, rytuały oraz moralność zaczerpniętą z takich źródeł, jak religia, ceremoniał dworski, wojskowy czy folklor. Od czasów rewolucji przemysłowej na potrzeby nowo zorganizowanego społeczeństwa utworzyły się trzy główne nakładające się na siebie typy tradycji wymyślonych. Jest to tradycja służąca wzmocnieniu poczucia przynależności oraz symbolizowaniu jedności wewnętrznej grup. Tradycja służąca do umacniania i legitymizowania instytucji, pozycji bądź relacji władza a społeczeństwo, oraz tradycja służąca głównie upowszechnianiu i wpajaniu wierzeń, systemów wartości i konwencjonalnych sposobów zachowania.

Tradycja dawna charakteryzuje się konkretnymi i silnymi praktykami społecznymi, natomiast wymyślona jest raczej niejasna co do natury będącej wartościami, prawami i obowiązkami egzekwowanymi w danej grupie, takimi jak: patriotyzm czy lojalność. Częścią integralną tradycji jest tożsamość jednostki i grupy zorganizowanej w społeczeństwie, w którym żyjemy. Konkluzją tożsamości jest wieloznaczna definicja określenia, zależnego od przedmiotu badań. Wspólnym mianownikiem, który wskazywany jest w każdej dziedzinie nauki, jest świadomość i identyfikacja siebie oraz świadomość i identyfikacja własnej osoby w relacji z innymi. Można wymienić dwa rodzaje tożsamości: osobistą i społeczną.

Tożsamość osobista bądź, jak kto woli indywidualna, jest określona świadomością własnej osoby, poczuciem własnej odrębności, jak też wiedzą i mniemaniem o swojej niepowtarzalności, indywidualnych cechach odróżniających siebie od innych. Ale jest to również przyjęcie opinii otoczenia na swój temat. To także świadomość osobistej spójności w czasie i przestrzeni. Natomiast tożsamość społeczna, to rodzaj świadomej identyfikacji jednostki z określoną grupą społeczną lub kulturową. W celu uformowania tożsamości, aby taka tożsamość mogła zaistnieć, istotne jest wyznaczenia pewnej granicy przynależności do podziału na „naszą” i „wazną” tożsamość.

Na tożsamość społeczną składa się pewna liczba przynależności, członkostwa w grupach społecznych, do których należy się z racji biologicznych uwarunkowań, na przykład ze względu na płeć lub wiek, bądź z wyboru, poprzez własną akceptację przynależności do danej grupy narodowej, regionalnej, zawodowej czy religijnej. Ponieważ tożsamość jest szczególnie reprezentatywna w heraldyce i weksylogologii należy poświęcić tej kwestii trochę więcej miejsca.

W odniesieniu do wyżej wymienionych przesłanek na

leży traktować również ideę obierania własnego znaku identyfikacyjnego, w naszym konkretnym przypadku herbu, proporca, bądź flagi.

Kwestia ta poruszana była między innymi na Międzynarodowym Kongresie Genealogiczno-Heraldycznym w Maastrich, w roku 2012, gdzie miałem zaszczyt uczestniczyć. Myślą przewodnią tego spotkania, genealogów i heraldyków, było hasło tożsamość i identyfikacja jednostki w społeczeństwie dawniej i dziś. Bardzo trafnie w swych słowach nawiązał do tego tematu dr. Sutter, vice prezydent kongresu, który w sposób mistrzowski powiązał zagadnienia genealogii i heraldyki w sensowny ciąg wydarzeń z życia jednostki i społeczeństwa. Ukazując i potwierdzając w ten sposób zasadność istnienia genealogii i heraldyki. Tożsamość człowieka możliwa jest do określenia na wiele sposobów.

Nawiązując do jego myśli przewodniej dr. Suttera, można stwierdzić, że nowo narodzony człowiek nie posiada od razu własnej tożsamości a jedynie jest częścią tożsamości własnej matki i ojca. Dopiero z wiekiem tworzy swoją własną biografię, która daje mu konkretną tożsamość. Złożoność własnego życiorysu określonego wewnętrznymi jak i zewnętrznymi uwarunkowaniami, tworzy właśnie taką własną tożsamość, która jest indywidualna i niepowtarzalna dla każdego z nas. Składa się na to wiele czynników, między innymi genetyczne uwarunkowania określające naszą skórę, barwę skóry, włosów, oczu czy też konkretnych cech naszego charakteru. Jest to pierwsza warstwa naszej tożsamości, drugą jest nasze życie społeczne wynikające ze stosunków panujących w naszym otoczeniu, przynależności religijnej czy światopoglądowej obciążonej nieraz sposobem przejęcia pewnych wartości wyniesionych z rodzinnego domu. Jednak istnieje jeszcze trzecia warstwa wynikająca z naszego pochodzenia narodowego lub etnicznego która zależnie od intensywności warstw poprzednich odgrywa ogromną rolę w określeniu końcowego obrazu własnej tożsamości. Opierając się na tezie szwajcarskiego psychoanalityka C.G. Junga rozwinięto interesującą teorię mówiącą o uwarunkowaniach powiązań indywidualnej tożsamości z etniczną lub narodową identyfikacją będącą wynikiem wpływu świadomej i nieświadomej zależności powiązań indywidualnej tożsamości od kolektywnego życia w grupie i tożsamością takiej grupy. To właśnie te czynniki wchłaniane przez pojedynczego osobnika ugruntowują jego charakterystyczne cechy uznawane jako tożsamość indywidualną. Oznaczenie to występuje często w postaci stereotypu stosowanego dla określenia mentalności narodowej lub etnicznej określonych grup.

Jak tożsamość indywidualna wpływa na otoczenia oraz jak oddziałuje tożsamość kolektywna grup narodowych i etnicznych na tożsamość indywidualną pojedynczej osoby, można wywnioskować analizując wydarzenia historyczne w których ścierają się i oddziałują na siebie te dwie tożsamości. Dzieje się tak zarówno na płaszczyźnie świadomych jak i nieświadomych oddziaływań i zależności. Szerokie spektrum tworzenia i oddziaływania na siebie tych dwóch tożsamości, obok twórczej siły, wykazuje również swoje negatywne oblicze działające wyniszczająco na obcą tożsamość. Szczególnie widoczne jest ścieranie się nurtów w religijnym i politycznym fanatyzmie i nietolerancji, gdzie tożsamości zbiorowe wpływają i kształtują tożsamość pojedynczych osób. I tutaj mała dygresja. W tym kontekście można nawiązać do nietolerancji w uznaniu istnienia herbów mieszczańskich jaka wytworzyła się w heraldyce polskiej. Gdzie nietolerancja artykułowana odmową zastosowania nazywania herbów mieszczańskich „herbami” po-

przez uparte stosowanie określeń gmerk lub herbik. Ale pójdźmy za myślami dr. Suttera, który wprowadził w swych rozważaniach nad tworzeniem się tożsamości wiele nowatorskich myśli. To właśnie zmienność oddziaływania na siebie dwóch tożsamości, a więc indywidualnej i zbiorowej już od zarania ludzkości wpływała na kształtowanie i rozwój ewolucyjny naszego gatunku. Świadomość własnego ja oraz przenikanie do siebie tożsamości indywidualnej i zbiorowej spowodowało, że pierwsi ludzie w swym rozwoju zauważyli siebie jako indywiduum w łańcuchu ewolucji. Pierwsze proste czynności w grupie jako indywiduum, poczynawszy od okazywania uczuć, zrozumienia mechanizmów rozwoju życia socjalnego, poprzez kult grzebania zmarłych do umacniania swojej pozycji na tym świecie, sprawiały, że ludzie stawiali sobie pytania o sens życia jak też w kwestii wiedzy skąd pochodzę, dlaczego istnieję i co będzie po ich śmierci. Mieszane uczucia towarzyszące tym pytaniom mimo zwątpienie i świadomości ograniczoności własnej egzystencji, kodowanej w indywidualnej tożsamości były i są motorem napędowym w poszukiwaniach sposobu zrozumienia tych problemów. Jedną z takich prób jest odkrycie w świadomości egzystencji własnych przodków jak też świadomość bycia częścią łańcucha, w którym nasi potomkowie będą kontynuatorami woli przetrwania takiej formy życia jaką aktualnie reprezentujemy. Odkrycie to kodowane z pokolenia na pokolenie powoduje nieodpartą chęć kontynuacji naszego gatunku, gdzie ściśle związki duchowe z przodkami tworzą w naszej tożsamości mechanizmy ich przekazu dla następnych generacji. Ogólnie mówiąc tworzy się w ten sposób poczucie własnej małej nieśmiertelności. Im więcej wiadomości i doświadczeń zaczerpniętych od minionych pokoleń przyswajamy sobie i przekazujemy dalej następnym generacjom, coraz bardziej rozwija się nasza własna tożsamość i chęć przekazania jej naszym potomkom. W gruncie rzeczy odbywa się to w naszej podświadomości, która aktywuje się w poczuciu związku z historią własnej rodziny, szczególnie w chwili kiedy nadchodzi obrachunek z własnym życiem. Pozostawienie własnego śladu oraz przekazanie własnych doświadczeń dla potomnych jest jednym z podstawowych dążeń każdego człowieka, które realizuje się szczególnie praktycznie w poszukiwaniach genealogicznych. Odnalezienie własnej tożsamości w połączeniu z tożsamością naszych przodków, podobnie jak szukanie namiastki nieśmiertelności, pozwala uspokoić nasze obawy w kwestii skończoności naszego własnego życia. Chęć przekazania części własnej tożsamości na naszych potomków jest tak stara jak stara jest ludzkość. Od niepamiętnych czasów istnienie własnej tożsamości stoi w ścisłym związku z innym pragnieniem człowieka a mianowicie ze sposobem przekazywania informacji o własnej egzystencji, w postaci rysunku czy symbolu. Prostym przykładem są prehistoryczne obrazy człowieka jaskiniowego pozostawione na ścianach jaskiń. Przesłania zawarte w takich obrazach oprócz świadomego działania mistycznego były również świadomymi intencjami pozostawienia śladów egzystencji, a więc określenia tożsamości zbiorowej i indywidualnej. W tej kwestii możemy posłużyć się przykładami z okresu średniowiecznego kultu rycerskiego na przykładzie legendy Parsiwala, stworzonej około 1200 roku przez Wolframa von Eschenbach. Opisanie w tej legendzie 14 herbów, które ułożone są w określonej kolejności i według określonych kryteriów symboliki życia i śmierci, pokrywające się dokładnie z protagonistycznym celem zaprezentowaniem przykładów negatywnych i pozytywnych, ukazywanych tam bohaterów. Można pokusić się o stwierdzenie, że była to świadoma inscenizacja autora, ale czy jest to jedynie przypa-

dek, iż charakterystyczne cechy właścicieli tych znaków herbowych pokrywają się z symboliką naniesioną na tarczach herbowych? Raczej nie, gdyż każdą cechę charakteru można przyporządkować podobnym przykładom z otaczającego nas świata, na przykład zwierzęcego. Tam niektóre zwierzęta, a właściwie ich cechy mogą być odniesieniem dla cech charakteru poszczególnych ludzi. Można również przytoczyć wiele innych przykładów potwierdzających taki stan rzeczy, chociażby poprzez obranie symbolu krzyża, który stosujemy jako chrześcijanie, noszenie koszulki z emblematami klubu sportowego tak samo jak stosowanie tatuażu. Swoją symbolikę w znakach graficznych stosują różne afrykańskie szczepy, emblematy graficzne japońskiej rodziny, szkockie wzory na tkaninie czy wreszcie herby w tradycji europejskiej. Wiele z tych znaków i symboli będzie przejściowych i z biegiem czasu zastaną one zastąpione przez inne. Niektóre jednak przetrwają tak, że i w przyszłości potwierdzą swoją ważną funkcję jako nosiciela informacji i tradycji. We wszystkich tych znakach i symbolach przedstawionych za pomocą artystycznych środków przekazu, nieraz prymitywnych, przemawia określone przesłanie, które wypływało z zakorzenionej kulturowej i etnicznej tożsamości ich nosicieli. Wynika z tego, że heraldyka wychodzi z prastarego języka symboli istniejącego już w epoce kamienia, co potwierdza odwieczny związek człowieka z naturą i wychodzące z niej doświadczenie stosowania symboliki. Obrazy i znaki występujące także w konstrukcji herbu, które poprzez swoją symbolikę pozwalają na przekazanie konkretnych informacji są właściwie nieświadomym działaniem prahistorycznych przeżyć zakodowanych w naszej podświadomości. Nie jest więc przypadkowe wizualne przedstawienie stanu świadomości twórcy takich symboli. Potrzeba ta realizowana jest poprzez zastosowanie konkretnych porównawczych środków jakimi są: kolor, formy znaku kreskowego czy figur. Można więc bez obaw stwierdzić, że krystalizacja własnej identyfikacji w formie wspólnego znaku, do którego należy także herb i flaga, jest z jednej strony ciągiem odwiecznej mistycznej potrzeby ustalenia indywidualnego znaku identyfikacyjnego, z drugiej strony poprzez szczególny rozwój takiej symboliki prowadzi do potrzeby stworzenia i przekazania symbolu rodzinnego jako psychologicznej i kulturowej roli, którą symbol taki ma do spełnienia. Szczegółowość takiego związku, co już powyżej zostało przytoczone, jest odpowiedzią na świadomość własnej nicości i konieczności własnej egzystencji oraz chęć przedłużenia własnego gatunku. Tutaj też należy szukać powodów, dla których historia rodziny oraz herb rodowy są ze sobą tak ściśle związane. Stosunek ten jest komunikacją pomiędzy przeszłością własnych przodków a wizualną manifestacją. Szczególnie dla ludzi szukających sensu własnej egzystencji, odnajdujących potrzebę przedłużenia swojego ja. Dlatego też tożsamość możemy przekazywać nie tylko poprzez dziedziczenie pewnych zewnętrznych zachowań, idei czy sposobów werbalnej manifestacji swojej odrębności, ale również poprzez symbole graficzne. Tak więc, symbolika, tradycja i tożsamość są elementami składowymi herbu i flagi, w których powinny posiadać szczególną, uznaną rolę.

Częściowo skorzystano z materiałów zamieszczonych w internecie oraz referatu dr. Suttera wygłoszonego na Międzynarodowym Kongresie Genealogiczno-Heraldycznym w Maastrich, 2012 w roku.

Konkurs na flagę Kociewia.

Nieformalna grupa Kasztelania Bytońska działająca przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Edmunda Dywelskiego w Bytoni w 2022 r. ogłosiła Konkurs na opracowanie projektu „Flagi Kociewia”.

Regulamin konkursu na opracowanie projektu „Flagi Kociewia”

§ 1.

Organizatorzy i cel konkursu

1. Niniejszy regulamin konkursu plastycznego „Flaga KOCIEWIA”, zwany dalej „Konkursem”, określa warunki uczestnictwa oraz zasady przeprowadzenia konkursu.
2. Organizatorem konkursu jest nieformalna grupa pn. „Kasztelania Bytońska” działająca przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Edmunda Dywelskiego w Bytoni, zwana dalej „Organizatorem”.
3. Celem konkursu jest pozyskanie projektu flagi Kociewia (zwanej dalej „Flagą”), która stanie się jednym z zewnętrznych i symbolicznych elementów tożsamości Kociewiaków i będzie wykorzystywana w celach identyfikacyjnych, promocyjnych i popularyzatorskich.
4. Flaga powinna jednoznacznie kojarzyć się z regionem Kociewia, nawiązywać do jego herbu, tradycji, kultury, przyrody i w syntetyczny sposób wyrażać jego charakter.

§ 2.

Warunki uczestnictwa

1. Konkurs ma charakter otwarty i skierowany jest do osób pełnoletnich.
2. Każdy z uczestników może zgłosić tylko jeden projekt.
3. Warunki uczestnictwa w konkursie:
  - 1) dostarczenie projektu flagi zgodnego z wymaganiami określonymi w § 1 pkt. 4 niniejszego Regulaminu oraz uwzględniającego podstawowe zasady heraldyczno-weksylologiczne udostępnione na stronie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji <https://www.gov.pl/web/mswia/zasady-tworzenia-herbow-flagsztandarow-i-pieczeci-jednostek-samorządu-terytorialnego-w-polsce>
  - 2) dostarczenie opisu – uzasadnienia nawiązania do historii i tradycji ziemi kociewskiej; opis powodów użycia poszczególnych barw i symboli (kontekst historyczno-heraldyczno-weksylologiczny).
  - 3) dostarczenie oświadczenia o udziale w konkursie i akceptacji postanowień Regulaminu (załącznik nr 1); złożenie oświadczenia jest równoznaczne ze zgodą Uczestnika na przetwarzanie jego danych osobowych.
  - 4) W konkursie nie mogą brać udziału członkowie Komisji (o której mowa w § 4) ani ich krewni i powinowaci, a także osoby uzależnione służbowo od członków ww. Komisji.

§ 3.

Termin i warunki dostarczenia prac

1. Termin dostarczenia prac upływa dnia 1 sierpnia 2022 r.
2. Pracę konkursową wraz z Załącznikiem nr 1 należy dostarczyć do siedziby Publicznej Szkoły Podstawowej im. Edmunda Dywelskiego w Bytoni lub przesłać na adres szkoły: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Edmunda Dywelskiego w Bytoni, ul. Kasztelańska 3, 83-210 Zblewo z dopiskiem „Konkurs na flagę Kociewia”.
3. Projekt flagi powinien być wykonany w formie papierowej lub na nośniku elektronicznym (format pliku *.pdf, *.jpg).
4. Maksymalny rozmiar projektu nie powinien przekraczać formatu A3.
5. Prace złożone po wyznaczonym terminie będą wykluczone z udziału w Konkursie.
6. Organizator nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne opóźnienia i błędy związane z funkcjonowaniem firmy transportowej.
7. Projekty konkursowe nie będą odsyłane uczestnikom.

§ 4.

Ocena prac konkursowych

1. Organizator powołuje komisję konkursową, zwaną dalej „Komisją”, której zadaniem będzie rozstrzygnięcie Konkursu.
2. W skład komisji wchodzi po jednym przedstawicielu: jednostek samorządu terytorialnego, lokalnych grup działania i organizacji pozarządowych z terenu Kociewia.
3. Komisja po wstępnej weryfikacji przez ekspertów z dziedziny heraldyki i weksylologii dokona oceny projektów według następujących kryteriów:
  - a) zgodność z wymaganiami określonymi w § 1 pkt. 4 niniejszego Regulaminu,
  - b) zgodność z podstawowymi zasadami heraldyczno-weksylologicznymi,
  - c) walory artystyczno-estetyczne,
  - d) oryginalność i pomysłowość,
  - e) opis projektu.
4. Spośród zakwalifikowanych do Konkursu zgłoszeń Komisja dokona wyboru najlepszego projektu.
5. Decyzje Komisji są ostateczne, nie podlegają odwołaniu i nie wymagają uzasadnienia.
6. Zwycięzca wyraża zgodę na dokonanie w jego projekcie ewentualnych poprawek heraldycznych lub weksylologicznych i zobowiązuje się do dalszej współpracy mającej na celu przygotowanie zwycięskiego projektu do eksploatacji.
7. Komisja zastrzega sobie prawo do nierozstrzygnięcia konkursu.
8. Organizator może unieważnić konkurs w każdym czasie bez podania przyczyny.

§ 5.

Ogłoszenie wyników

1. Ogłoszenie wyników nastąpi do dnia 28 sierpnia 2022 r.
2. Informacja o zwycięskim projekcie znajdzie się na stronie internetowej <https://kociewie24.eu/> oraz zostanie podana także do publicznej wiadomości.
3. Laureat konkursu zostanie poinformowany o jego rozstrzygnięciu odrębnym powiadomieniem drogą telefoniczną lub elektroniczną.

§ 6.

Nagrody

Zwycięzca konkursu otrzyma bon podarunkowy o wartości 4000 złotych.

§ 7.

Prawa autorskie

1. Uczestnicy konkursu ponoszą pełną odpowiedzialność za to, że przysługują im pełne i niczym nieograniczone prawa autorskie do nadsyłanych prac konkursowych i, że prace konkursowe nie naruszają praw osób trzecich, zwłaszcza praw autorskich lub dóbr osobistych.
2. W przypadku wystąpienia przez osobę trzecią z roszczeniami wynikającymi z tytułu naruszenia praw określonych w pkt. 1., osoba zgłaszająca pracę zrekompensuje Organizatorowi, jako wyłącznie odpowiedzialna, koszty poniesione w związku ze skierowaniem przeciwko niemu roszczeń odszkodowawczych, zwalniając Organizatora od wszelkich zobowiązań, jakie powstaną z tego tytułu.
3. Uczestnicy konkursu z chwilą złożenia prac wyrażają zgodę na nieodpłatne ich wykorzystywanie oraz udostępnienie przez Organizatora w celach informacyjnych i promocyjnych. Powyższa zgoda jest nieograniczona w czasie.
4. Organizator uprawniony jest do wykorzystania zwycięskiej pracy według swego uznania i zgodnie z aktualnymi potrzebami. Autor nagrodzonego projektu przenosi na Organizatora, autorskie prawa majątkowe oraz prawa zależne do projektu flagi na wszystkich obecnych i przyszłych polach eksploatacji.
5. Przeniesienie autorskich praw majątkowych ma charakter nieograniczony w czasie.
6. Uczestnicy konkursu i Organizator, mając na uwadze w szczególności zasadnicze założenia konkursu określone w § 1 ust. 3 niniejszego Regulaminu, przyjmują do wiadomości i nieodwołalnie akceptują, iż w ślad za dokonaniem na powyżej opisanych zasadach przeniesienia na Organizatora praw autorskich majątkowych do nagrodzonego projektu, Organizator wyraża zgodę na nieograniczone i nieodpłatne korzystanie z tegoż projektu przez ogół społeczności Kociewia, a Uczestnicy i Organizator zobowiązują się nie podnosić z tego tytułu żadnych roszczeń w stosunku do korzystających z projektu członków społeczności Kociewia.
7. W celu promocji konkursu Organizator zastrzega sobie prawo wykorzystywania zgłoszonych do konkursu projektów bez uiszczania dodatkowego wynagrodzenia.
- § 8. Informacja o przetwarzaniu danych osobowych Na podstawie art. 13 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie o ochronę osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE [RODO] informujemy, iż:

1. Administratorem danych osobowych jest Organizator konkursu na flagę Kociewia wyszczególniony w § 1 ust. 1 niniejszego Regulaminu.
2. Dane osobowe będą przetwarzane do celów organizacji i przeprowadzenia konkursu na flagę Kociewia, publikacji informacji o laureatach Konkursu oraz ich prac w gablotach informacyjnych oraz na stronach internetowych wskazanych przez Organizatora konkursu.
3. Organizator przetwarza wskazane dane osobowe na podstawie zgody (art. 6 ust. 1 lit. a) RODO) oraz prawnie uzasadnionego interesu (art. 6 ust. 1 lit. f) RODO), którym jest umożliwienie uczestnikom Konkursu wzięcia w nim udziału i umożliwienie Organizatorowi jego przeprowadzenie, opublikowanie informacji o laureatach oraz archiwizację dokumentów.
4. Dane osobowe będą przechowywane przez okres organizacji konkursu na flagę Kociewia o jego rozstrzygnięciu przez okres 1 roku, chyba że z aktualnie obowiązujących przepisów będzie wynikało prawo lub obowiązek przechowywania przez dłuższy lub krótszy okres.
5. Odbiorcami danych osobowych mogą być podmioty uprawnione do danych na podstawie przepisów powszechnie obowiązującego prawa oraz inne podmioty, którym Organizator powierzył przetwarzanie danych osobowych.
6. W zakresie, w jakim wynika to z przepisów RODO, przysługują Pani/Panu: prawo dostępu do danych, prawo żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, prawo do przenoszenia danych oraz/lub prawo wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania.
7. Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego, gdy uzna Pani/Pan, iż przetwarzanie danych osobowych Pani/Pana dotyczących narusza przepisy RODO.
8. Podanie przez Panią/Pana danych osobowych jest dobrowolne, ale niezbędne do wzięcia udziału w konkursie na flagę Kociewia.
9. Organizator nie przetwarza danych osobowych uczestników konkursu w sposób opierający się wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu, w tym profilowaniu.

§ 9.

Zastrzeżenia

1. Organizator konkursu zastrzega sobie prawo do opublikowania imienia i nazwiska autorów prac, a także projektów konkursowych oraz zamieszczenia wybranych projektów w materiałach reklamowych Organizatora, w mediach i w Internecie.
2. Organizator konkursu zastrzega sobie prawo do innego podziału nagrody.
3. Zastrzega się możliwość publicznej prezentacji wszystkich nadesłanych prac po zakończeniu konkursu i ogłoszeniu wyników.
4. Złożone prace, które nie zostaną nagrodzone, można odebrać w siedzibie Organizatora w terminie do 3 miesięcy po rozstrzygnięciu konkursu.

5. We wszystkich sprawach nieuregulowanych w niniejszym Regulaminie mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego, ustawy o ochronie danych osobowych oraz ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W razie pytań i wątpliwości dodatkowe informacje na temat konkursu można uzyskać pod adresem mailowym: tdamaszk@gmail.com lub telefonicznie: 509 682 738.

Na konkurs nadesłano 38 projektów z całej Polski, ale dwa po terminie, które zostały pominięte przy ocenie prac.

Poniżej prezentujemy wszystkie nadesłane projekty flagi Kociewia wraz z uzasadnieniami ich autorów.

Projekt nr 1 wykonała Alicja Manuszewska

Opis: Flaga w dość bezpośredni sposób nawiązuje kolorami do herbu Kociewia. Kolor żółty znalazł się na dole, ponieważ symbolizuje on pola uprawne. Zielony jest na górze nawiązując do lasów, a kolor niebieski nawiązując do wód i powietrza znajduje się na górze jak i na dole.

Dodatki w postaci zboża oraz kwiatów chabrowych mają na celu urozmaicić postrzeganie czystych kolorów. Symbolizują one również, że teren Kociewia potrafi być żyzny oraz piękny dzięki kolorowym i pachnącym kwiatom polnym. Całość występuje w tych trzech kolorach dzięki czemu całość zachowuje swoistą harmonię.

Projekt nr 2 wykonał Marek Bołtryk

Opis projektu flagi: Mój projekt jest de facto pochodną symboliki herbowej. Kociewie jednoczące w sobie trzy powiaty, których symbolika kolorystyczna jest jednocześnie falującą wodą czy niebem, fa-

lującym zbożem i falującą zielenią natury witającymi przyjaźnie gości okręgu. Nad wszystkim czuwa oczywiście gryf, którego obecność jest umownie zaznaczona przez czerwony pasek po lewej stronie. Samo Kociewie w tej fladze symbolizuje spajająca to wszystko stylizowana litera „K”, którą wytyczają białe pola między kolorami.

Kolejność kolorów w moim projekcie nie jest constans, więc jestem otwarty i gotowy na różne korekty uwzględniające Państwa uwagi i sugestie w tej sprawie.

Na życzenie przedstawię wszystkie warianty.

Projekt nr 3 wykonała Jowita Dunaj-Cieślak

Symbolika

Projekt flagi regionu Kociewia ma za sobą głęboką symbolikę. Barwy na fladze są barwami odherbowymi, czyli wziętymi bezpośrednio z herbu.

Budowa flagi składa się z czterech głównych obszarów.

Czerwony gryf, obecny również na oficjalnym herbie Kociewia, podkreśla historyczne związki regionu z Pomorzem, a jego forma jest nawiązaniem do godła księcia lubiszewsko-tczewskiego Sambora II z XIII wieku.

Żółta litera „K” w prawej części flagi symbolizuje mieszkańców Kociewia. Kolor odpowiada terenom uprawnym oraz obszarom zamieszkałym przez mieszkańców. Litera ta jest w ten sposób wyprofilowana (poprzez zielone wcięcie w połowie jej wysokości), że może sprawiać wrażenie dwóch skrzyżowanych pasów wygiętych odpowiednio w górę i w dół. Oba pasy symbolizują dwa największe miasta regionu – Tczew i Świecie, a ich skrzyżowanie oznacza współpracę między miastami oraz wewnątrz całego Kociewia.

Zielone pole przy drzewcu symbolizuje lasy na zachodzie regionu, czyli Bory Tucholskie. Pokazny las wymaga pokaznego miejsca na fladze. Wcześniej wspomniane zielone wcięcie w literę „K” symbolizuje tereny leśne jako miejsce do wypoczynku okolicznych mieszkańców, a także wpływ lasu na życie mieszkańców, np. w postaci zysków z turystyki w tym regionie.

Dwa (bądź trzy – patrz galeria) małe, niebieskie trójkąty na górze i dole litery „K” odpowiadają dwóm rzekom, w dolinie

których znajduje się Kociewie. Mowa tu oczywiście o Wierzyca (górnym trójkątem) i Wdzie (dolnym trójkątem). Alternatywna flaga Kociewia bez wcięcia na prawo od litery „K”, o której wspomniane będzie później, zawiera na miejscu pustego wcięcia trzeci, największy niebieski trójkąt. Trójkąt ten jest symbolem Wisły, która oddziela od wschodu Kociewie od innych regionów.

Puste pole na prawo od litery „K” nadaje całej fladze oryginalnego wyglądu, staje się wyróżnikiem spośród flag, które mogłyby potencjalnie powiewać obok niej. Wcięcie to dynamizuje wygląd i przykuwa uwagę, co może również symbolizować wcześniej wspomnianą Wisłę, która bezsprzecznie jest wschodnią granicą regionu. Tak jak Wisła wytycza nieregularny koniec Kociewia na wschodzie, tak dane wcięcie również wytycza kraniec flagi odróżniając się od flag powiewających obok.

Proporcje flagi są również istotne. Wynoszą one pięć jednostek przy krótszym boku do ośmiu jednostek przy dłuższym, czyli identycznie jak we fladze Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to delikatne nawiązanie do naszej ojczyzny symbolizujące przynależność do niej przy jednoczesnym zachowaniu odrębności poprzez wyjątkową flagę.

Jak można zauważyć każda część flagi ma za sobą idącą symbolikę, a całą flagę można wręcz potraktować jako swoistą mapę wskazującą na najważniejsze punkty na obecnej mapie Kociewia. Bory Tucholskie, Tczew, Świecie, Wierzyca i Wda, wszystkie te miejsca przedstawione są na fladze. A gryf, godnie wyeksponowany przy drzewcu, jest symbolem łączącym wszystkie te miejsca. Głównym, odherbowym symbolem Kociewia.

Projekt nr 4 wykonał Michał Mucha

Flaga wzorowana tłem herbu w proporcjach 8:5. Łączenie barw oddzielone na samym środku flagi. Kolory oddzielone czarną linią.

Projekt nr 5 wykonała Ewelina Zblewska

Tworząc projekt flagi motywowałam się herbem Kociewia, jego barwami oraz jednym z wzorów tradycyjnego

haftu kociewskiego. Stworzyłam taki projekt, aby był prosty i łatwy do zapamiętania.

Projekt nr 6 wykonała Małgorzata Dalecka

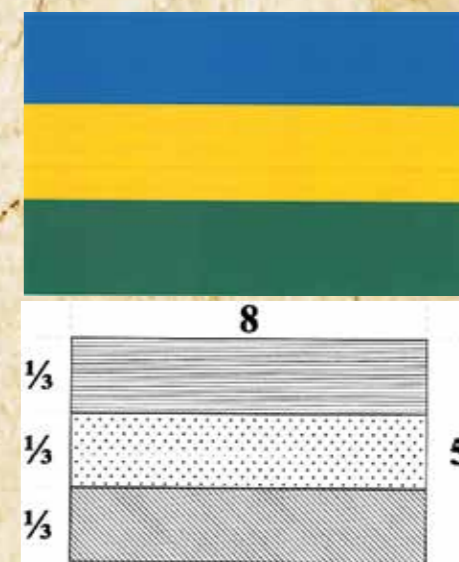

Moja flaga zawiera herb Kociewia. Symbolizuje on nawiązanie do trzech powiatów wchodzących w skład Kociewia: tczewskiego, stargardzkiego i świeckiego. W centrum tarczy znajduje się zwrócony w lewo czerwony gryf, stojący na dwóch nogach z łapami zakończonymi lwimi pazurami. Pośrodku flagi zaprezentowane są kociewskie stroje ludowe dookoła których znajduje się haft kociewski.

Poszczególne kolory:

- żółty symbolizuje urodzaj i bogactwo związane z polami uprawnymi,
- zielony symbolizuje kociewskie lasy,
- niebieski wodę i czyste powietrze.

Projekt nr 7 wykonał Piotr Cichosz

Opis flagi

Flaga Kociewia składa się z płatu tkaniny o proporcjach 8:5, podzielonym na trzy poziome pasy jednakowej wielkości: niebieski, złoty (żółty) i zielony. Podział flagi na trzy części symbolizuje trzy główne powiaty wchodzące w skład Kociewia. Kolor niebieski symbolizuje – wodę i czyste powietrze, kolor żółty – urodzaj i bogactwo związane z polami, a kolor zielony – kociewskie lasy. Wszystkie trzy kolory występują również w hafcie kociewskim.

Kolorystyka flagi nawiązuje również do herbu Kociewia i stanowi z nim spójną całość.

Proponowany wzór flagi jest czytelny i nie zawiera zbyt wielu elementów co ułatwia jej identyfikację, co przy fładze jest szczególnie ważne. Zastosowany w tym projekcie „prosty” wzór flagi pozwala na wykonanie jej bez problemów, wystarczy zszyć trzy płaty tkaniny, co jest niewątpliwie atutem przy wprowadzaniu flagi i późniejszym jej użytkowaniu.

Projekt odpowiada wytycznym heraldyczno-weksylogicznym udostępnionym na stronie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (zalecana proporcja płata 5:8, jak we fładze państwowej; zalecane wyprowadzenie barw flagi z barw herbu; na fładze zastosowano zasadę kontrastu (dwie podobne do siebie barwy – np. błękitna i zielona, lub biała i żółta – nie mogą ze sobą sąsiadować). Nie używa się dwóch odcieni tej samej barwy (barwy niebieska i zielona zostały rozdzielone barwą żółtą).

Projekt nr 8 wykonała Małgorzata Stojalowska

Flaga w globalnym wizerunku przypomina regionalne ubranie Kociewiaka. Granatowy symbolizuje kubrak, czerwony wstążkę, a żółte okręgi z falowanymi zdobieniami pełnią funkcję guzików.

Dodatkowo kolor czerwony symbolizuje maki, widoczne na kociewskich polach i łąkach przed okresem żniw. Maki są oznaką pięknej, urodzajnej pogody, które kwitną w promieniach letniego słońca. Zaś kolor niebieski jest symbolem licznych jezior i deszczu potrzebnego rolnikom w uprawach.

Czerwony trójkąt równoramienny symbolizuje 3 główne miasta: Starogard – wierzchołek, który jest obecnie stolicą, Świecie oraz Tczew, które wspierają się wzajemnie i pomagają sobie.

Trzy koła to guziki od regionalnego stroju i zarazem symbol trzech aktywności sportowych, które w szczególności można wykonywać na Kociewiu: spływy kajakowe, wędrówki piesze oraz wycieczki rowerowe.

Na żółtych owalnych kołach – na guzikach – widzimy 3 fale. Są to rzeki: Wierzyca, Wisła oraz Wda, które przecinają się w jednym punkcie symbolizując siłę płynącą ze wspólnego działania. Każda rzeka przecina granicę trzech mniejszych miast. Jakich? Odkryj sam.

Projekt nr 9 wykonał Mateusz Połom

Zaproponowany projekt flagi inspirowany jest wszystkim tym, co w ziemi kociewskiej jest najpiękniejsze i najważniejsze. Został stworzony z zachowaniem wszelkich zasad heraldyczno-weksylogicznych i z myślą o szerokim polu eksploatacji.

Składa się on z trzech różnokolorowych pól i symbolu – kwiatu chabru, który jest głównym elementem projektu. Chaber jest jednym z najczęściej spotykanych kwiatów na kociewskich polach. Znalazł on zasłużone miejsce w hańcie kociewskiej, a ponadto już od wielu lat wykorzystywany jest w celu promocji naszego regionu oraz tutejszych wydarzeń. Dzięki temu silnie wyrósł się w świadomości zarówno lokalnej społeczności, jak i przybywających tutaj turystów, tym samym stając się jednym z najważniejszych symboli Kociewia.

Pozostałe trzy kolory wykorzystane w projekcie (poza granatowym chabrem), są barwami odherbowymi – mają swoje źródło w herbie regionu. Ich znaczenie jest podwójne. Trójpodział kolorystyczny symbolizuje trzy powiaty, na których to terenie rozciąga się region kociewski – powiaty tczewski, starogardzki oraz świecki. Każdy z kolorów odnosi się z kolei do innego elementu przyrody kociewskiej. Kolor niebieski symbolizuje wodę i czyste powietrze, którymi region może się poszczycić. Kolor żółty to symbol bogactwa, podkreślający rolniczy charakter tego miejsca. Z kolei zieleń oznacza lasy, których na Kociewiu nie brakuje.

Układ kolorów spełnia zasadę kontrastu. Wraz z chabrem tworzy kompozycję składającą się z kwiatu rosnącego na złotym łanie zbóż, naturalnie przecinającym lasy oraz rzeki i jeziora.

Prezentowana flaga jest jednocześnie charakterystyczna, jak i zapadająca w pamięć, oraz na tyle prosta i jednoznaczna w odbiorze, aby nawet dziecko nie miało żadnego problemu z jej zapamiętaniem i zobrazowaniem (biorąc pod uwagę mnogość inicjatyw promujących nasz region wśród najmłodszych, jest to szczególnie ważne). Projekt idealnie łączy elementy tradycji i kultury z przyrodą Kociewia, uwytatniając te cechy w obszarze turystyki i promocji regionu.

Projekt nr 10 wykonał Łukasz Pawlak

Opis genezy projektu

Zaprojektowana flaga Kociewia jest prostokątem o proporcjach 5:8, analogicznie do Flagi Państwowej Rzeczypospolitej Polskiej. Zastosowane barwy mają swoje źródło w herbie regionu, co stanowi spełnienie wymogów ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz. U. z 2016 r., poz. 38). Na flagę składają się zatem trzy kolory: niebieski, żółty i zielony, ułożone w trzech poziomych pasach, z których środkowy jest dwukrotnie węższy od pasów górnego oraz dolnego. Ponadto tuż pod pasem środkowym umieszczony jest odwrócony trójkąt równoramienny barwy żółtej sięgający do jednej czwartej wysokości dolnego pasa. Taka konstrukcja zaprojektowanej flagi stanowi graficzną reprezentację położenia geograficznego regionu Kociewia, gdzie wąski żółty pas oddziela zielone kociewskie lasy na południu od błękitnego Bałtyku na północy, a odwrócony trójkąt jednoznacznie wskazuje kierunek południowy jako ten, w jakim ulokowany jest ten region względem morza.

Projekt nr 11 wykonał Piotr Szulc

Flaga składa się z zielonego tła oraz niebieskiego koła z żółtym obramowaniem. W środku tego koła znajduje się kociewski kwiat znajdujący się na wielu kociewskich haftach, z których ten region również słynie. Wybrane przez mnie kolory odnoszą się bezpośrednio do herbu Kociewia, które składają się także z koloru zielonego, żółtego oraz niebieskiego.

- Kolor zielony symbolizuje więź z naturą;
- kolor niebieski odnosi się do rzeki Wisły;
- kolor żółty nawiązuje do urodzaju.

Zielony kolor wybrałem ze względu na dużą ilość lasów znajdujących się w regionie. Kolor niebieski dlatego, że Kociewie graniczy właśnie z Wisłą. Kolor żółty natomiast z powodu znajdującej się dużej ilości pól uprawnych.

Tworząc flagę dla Kociewia oraz wszystkich Kociewiaków, chciałem aby najbardziej charakterystycznym elementem była wyrazista symbolika.

Projekt nr 12 wykonała Agnieszka Drożeńska

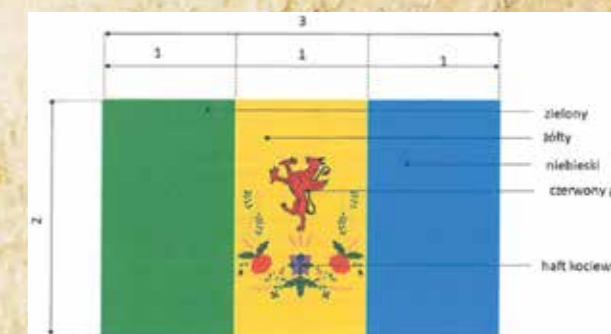
Opis użycia barw i symboli w mojej fładze Kociewia

Grupa pn. „Kasztelania Bytońska” zorganizowała konkurs flagi Kociewia w czasie lata, kiedy cała przyroda tętni pełnią życia. Jeżdżąc samochodem do pracy na trasie Opalenie-Starogard Gdański, widzę jak w ciągu roku następują zmiany w krajobrazie – od pustych, zaoranych pól jesienią czy pokrytych białym puchem kiedy zima dopisze, aż do wiosny i lata, gdy cała trasa mieni się wszystkimi kolorami tęczy. Ja najbardziej lubię, kiedy pola zielenią się i złocą w maju od rze-paku lub w lipcu od dojrzewających zbóż, a na brzegach przy trasie przeplatają się maki z chabrami. Stąd górna część mojej flagi ma kolor zielony i żółty, które w okresie wiosna-lato dominują na ziemi kociewskiej.

Mieszkam w pięknej wsi Opalenie, która znajduje się na granicy dwóch województw: pomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Oba województwa, których część zajmuje Kociewie łączy Wisła, do której wpadają rzeki Wda i Wierzyca. Kolor niebieski w dolnej części mojej flagi symbolizuje właśnie Wisłę, a dwie fale to rzeki, które do niej wpływają

Kociewie kojarzy mi się nieodrodnym z haftem i jego barwnym i bogatym w motywy roślinne zdobnictwem. Dlatego uważam, że na fładze Kociewia nie powinno zabraknąć tego motywu. Z uwagi na fakt, że najbardziej podobają mi się ze wzorów chabry i maki, umieściłam je na mojej fładze.

Projekt nr 13 wykonał Piotr Głuszkowski

Uzasadnienie:

Projekt flagi Kociewia, który prezentuję na powyższej stronie, został zainspirowany herbem regionu.

Symbolika poszczególnych pól flagi bezpośrednio nawiązuje do tej zawartej w herbie. Podział na trzy części odpowiada trzem powiatom wchodzącym w skład Kociewia,

czyli powiatowi starogardzkiemu, tczewskiemu oraz północnej części powiatu świeckiego.

Kolorystyka flagi łączy się również z symboliką ukrytą w herbie. Kolor zielony charakteryzuje bogatą i bujną florę regionu. Kolor żółty odpowiada bogactwu ziemi oraz malowniczym pejzażom złotych pól, kwitnących majowym rzepakiem. Żółty symbolizuje również sierpniowe złote kłosa pszeniczne, które muskane powiewem wiatru, falują niczym spokojne morze. Trzeci kolor nawiązuje do błękitu nieba, czystości powietrza oraz piękna akwenów wodnych znajdujących się w przestrzeni Kociewia. Kolejność kolorystyki na fladze została ułożona zgodnie z zasadą kontrastu.

W centralnej części flagi umieszczony jest czerwony gryf z dziobem skierowanym w lewą stronę. Jest on wzorowany na pieczęci księcia Sambora II, który władał ziemią lubiszewsko-tczewską w XIII w. Obraz mitologicznego stwora jest spójny z historycznymi wizerunkami gryfów pomorskich, będących hybrydami orła i lwa.

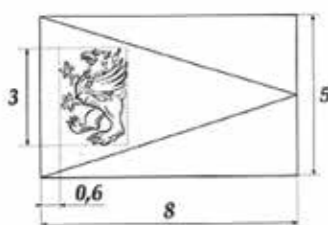
Dodatkowo gryf jest obleczony w haft kociewski, dla podkreślenia odrębności krainy, bogactwa kultury ludowej. Jest nim kwiat chabru ozdobiony dwoma makami oraz przepłatającymi się z nimi kłosami zbóż.

Podczas realizacji projektu „Flaga Kociewia” zgłębiłem wiedzę o kulturze regionu w którym urodziłem się, pracuję i mieszkam. Jest to dla mnie ważne doświadczenie, które na nowo pozwoliło mi odkryć moją małą ojczyznę.

Projekt nr 14 wykonał Maciej Borowski

	HEX	RGB	CMYK
żółta	#ff500	255-245-0	0-4-100-0
zielona	#009241	0-146-65	100-0-55-43
niebieska	#0003dd	0-147-221	100-33-0-13
czerwona	#da251b	218-37-27	0-83-88-15
czarna	#000000	0-0-0	0-0-0-100

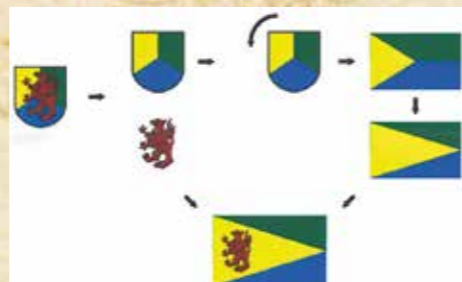

Opis i uzasadnienie

Za punkt wyjścia do wizerunku flagi przyjąłem wizerunek herbu Kociewia zaczerpnięty z Wikipedii (Plik: POL Kociewie COA.svg, wersja autorstwa użytkownika Bastianow z 30 IV 2008).

Postanowiłem nie tworzyć dokładnego odwzorowania herbu na płacie flagi (tzw. flaga heraldyczna, 'banner of arms'), lecz je zmodyfikować.

W tym celu oddzieliłem godło (czerwonego wspaniałego gryfa) od tarczy, a układ pól (trójdzielny w gwiazdę) obróciłem przed umieszczeniem na płacie flagi. Powstały w ten sposób trójkąt wydłużyłem do krawędzi płata, by zachować zasadę alternacji. Na koniec umieściłem godło w żółtym polu (symetrycznie względem wysokości flagi).

Uważam, że powstała w ten sposób flaga jest charakterystyczna i będzie jednoznacznie kojarzyć się z Kociewiem.

Projekt nr 15 wykonał Wojciech Migowski

Uzasadnienie użycia poszczególnych barw i symboli

Poszczególne barwy, zgodnie z zasadami tworzenia herbów, flag, sztandarów i pieczęci jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, zostały zapożyczone z herbu regionu. Proporcje płata 5:8, jak we fladze państwowej.

Pola zostały ułożone w taki sposób, aby przypominały o ukształtowaniu geograficznym krainy. Niebieskie pole od prawej strony symbolizuje rzekę Wisłę i jej dopływy Wierzyce i Wdę (strzałka kierująca się na zachód). Żółte pole o trzech rozwidleniach, z których dwa przylegają do pola niebieskiego, a jedno wpada w pole zielone, nawiązuje do trzech powiatów wchodzących w skład Kociewia: tczewskiego, świeckiego i starogardzkiego. Pole zielone nawiązuje do kociewskich lasów położonych głównie na zachodzie regionu – wschodnią część Borów Tucholskich.

Flaga została zaprojektowana tak, aby po obróceniu o 90 stopni w lewo przypominała jednocześnie kwiat chabru kojarzony z regionem.

Projekt nr 16 wykonała Regina Kulas

Opis flagi

Z lewej strony mojej flagi widnieje herb Kociewia, a po prawej stronie jest motyw kwiatowy kociewskiego haftu. Czerwony gryf obrazuje historyczne związki Kociewia z Pomorzem, a kwiaty różnorodność pól, łąk i lasów naszej małej ojczyzny.

Kolor czerwony symbolizuje cechy: odwagę, waleczność i miłość do regionu, kolor niebieski: wodę i czyste powietrze naszego regionu oraz spokój, czystość, niewinność i zaufanie, kolor żółty symbolizuje: słońce, złoto, urodzaj i bogactwo związane z uprawnymi polami oraz radość i optymizm, natomiast kolor zielony symbolizuje kociewskie lasy oraz życie i harmonię.

Projekt nr 17 wykonała Kazimiera Sędziak

Opis flagi

W centrum mojej flagi znajduje się serce na białym tle okolonie astrami i niezapominajkami w żółtym obramowaniu. Serce symbolizuje życie, miłość, dobroć, szczerłość i siłę uczuć czyli to czym cechują się Kociewiacy, astry symbolizują dobrobyt i wdzięk, a niezapominajki pamięć i wierność tradycji. Obramowanie w żółtym kolorze przywodzi na myśl łany rzepaku i dojrzałego złocistego zboża otaczające szeroką wstęgą nasz region. Kolor czerwony symbolizuje cechy: odwagę, waleczność i miłość do regionu, kolor niebieski: spokój, czystość, niewinność i zaufanie oraz jeziora, rzeki i niebo rozciągające się na Kociewiu, kolor fioletowy oznacza szlachetność i duchowość, a kolor żółty symbolizuje: słońce, złoto, urodzaj oraz radość i optymizm. Cała kolorystyka flagi podkreśla twarde, dumny i serdeczny charakter mieszkańców Kociewia, którzy są pracowitymi gospodarzami okazującymi życzliwość przybyszom i szacunek tradycji.

Projekt nr 18 wykonała Gizela Wicek

Opis flagi

W centrum mojej flagi widnieje herb Starogardu Gdańskiego, który jest stolicą Kociewia, dominuje w nim kolor czerwony symbolizujący siły życiowe, ogień, krew, waleczność i płodność, a tym charakteryzuje się przyroda i ludność naszego regionu. Otaczające herb girlandy z modraków i maków symbolizują skromność, dobroć, prostotę i stałość w uczuciach czyli cechy, którymi wyróżniają się Kociewiacy. Kolor niebieski symbolizuje cechy: spokój, czystość, niewinność, zaufanie oraz niebo, jeziora i rzeki. Żółty kolor symbolizuje słońce – życiodajną energię, złoto – szczodrość i bogactwo pól oraz radość, optymizm, gospodarność i pracowitość cechujące Kociewiaków, natomiast kolor zielony obrazuje życie, harmonię oraz kociewską naturę: pola, łąki i lasy.

Projekt nr 19 wykonał Wojciech Migowski. Jest to taki sam projekt jak nr 15. Najprawdopodobniej autor przesłał projekt dwukrotnie i dwukrotnie zostało to zarejestrowane.

Projekt nr 20 wykonał Łukasz Pudysz

1. Opis flagi

Proponowana flaga Kociewia jest prostokątem o proporcjach wysokości do szerokości 5:8.

Składa się z trzech pionowych pasów (patrząc na flagę od przodu, zaczynając o lewej strony): zielonego, żółtego (heraldyczne złoto) i niebieskiego. Pasy mają proporcje szerokości względem siebie 1:2:1.

W samym centrum żółtego pola znajduje się czerwony gryf (kroczący w lewo czyli heraldyczne prawo) o szerokości 1/2 środkowego pasa, a wysokości około 3/5 wysokości flagi. Jego wizerunek pochodzi bezpośrednio z herbu Kociewia, różni się jednak brakiem czarnych konturów (są one zastąpione kolorem tła czyli żółtym).

2. Symbolika flagi

Flaga bezpośrednio nawiązuje do herbu Kociewia przyjętego w 2003 roku. Symbolika flagi bezpośrednio również z niego się wywodzi, z kilkoma dodatkowymi interpretacjami. Kolory kolejno symbolizują:

- zielony – kociewskie lasy i bory, również szeroko pojętą przyrodę,
- żółty – urodzajne pola uprawne, także bogactwo kulturowe regionu (tradycje, gwara, strój, budownictwo, kuchnia),
- niebieski – kociewskie jeziora i rzeki, czyste powietrze, błękitne niebo nad Kociewiem, umiłowanie wolności w sercach jego mieszkańców,
- czerwony – miłość Kociewiaków do swojej małej Ojczyzny, historię Kociewia, kociewskie zabytki zbudowane z cegieł – zamki, mury miejskie, kościoły i inne historyczne budynki w jego miastach i wsiach.

Kolory niebieski, żółty, zielony i czerwony pojawiają się na kociewskim stroju ludowym.

Układ kolorów na fładze jest nawiązaniem do Kociewia jako krainy – z Borami Tucholskimi na zachodzie (pas zielony) i Wisłą na wschodzie (pas niebieski).

Trzy pasy na fładze to trzy powiaty w granicach których leży Kociewie – tczewski, starogardzki i świecki. Nie została przypisana interpretacja który pas symbolizuje który powiat, by nie sugerować nadrzędności żadnego z nich.

Proporcje 5:8 są zaczerpnięte bezpośrednio z flagi Polski.

Gryf jest symbolem historii Kociewia, która spleciona jest z historią Pomorza Gdańskiego. Na potrzeby flagi gryf z kociewskiego herbu został uproszczony poprzez usunięcie czarnych konturów, by ograniczyć liczbę kolorów flagi do czterech i poprawić jej estetykę.

Projekt nr 21 wykonała Hanna Wydrowska

Opis:

Flaga składa się z trzech pasów poziomych o następujących kolorach: niebieski, czerwony i zielony.

Dane kolory symbolizują:

Niebieski – kolor ten symbolizuje rzeki, które są na Kociewiu – Wisłę oraz jej dopływy – Wdę, Mątawę, Wierzycę oraz Motławę.

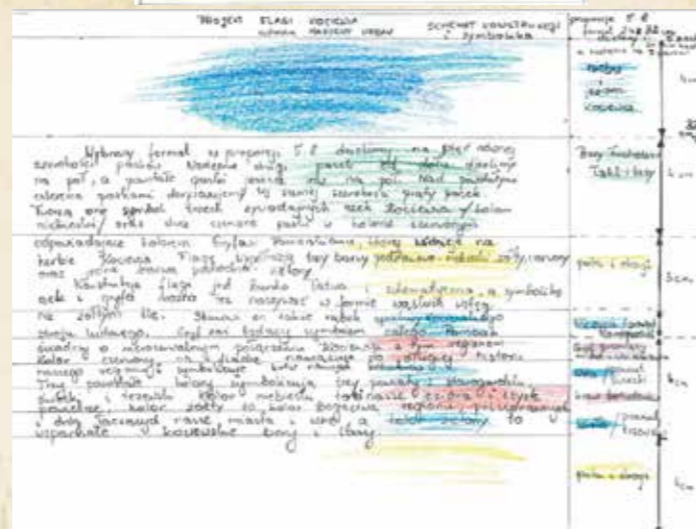
Czerwony – nawiązuje do czerwonego gryfa w herbie, którego używał książę Sambor.

Zielony – w 2020 roku lesistość województwa pomorskiego wynosiła 36,4%. Zielony kolor symbolizuje lasy.

Kłosa – w województwie pomorskim bardzo dużo rolników sieje zboża. W roku 2020 było to 63,7 % w porównaniu do

wszystkich gruntów uprawianych w rolnictwie. Kolory odnoszą się również do barw herbu Kociewia. Flaga jest przejrzysta i zgodna z wytycznymi. Proporcje flagi 8:5.

Projekt nr 22 wykonała Marzena Urban

Uzasadnienie projektu flagi Kociewia autorstwa Marzeny Urban.

Projekt nr 23 wykonała Mirosława Kowalewska

Opis:

Barwy użyte w projekcie graficznym flagi zaczerpnięte są z herbu Kociewia.

Niebieski symbolizuje liczne wody jakie tu występują oraz rozpościerające się nad regionem niebo.

Czerwony nawiązuje do gryfa występującego w herbie, a także podkreśla przynależność do Polski.

Żółty charakteryzuje żyzne pola i łąki będące nieodzownym elementem krajobrazu.

Zielony jest symbolem licznych lasów obfitujących w dary natury.

Uzasadnienie:

Projekt flagi zawiera elementy kolorystyczne związane bezpośrednio z regionem, z herbem i przyrodą.

Mieszkańcy Kociewia znający zastosowanie barwy m.in. z herbu, z pewnością zaakceptują proponowany projekt flagi, który stanie się jednym z zewnętrznych i symbolicznych elementów ich tożsamości.

Projekt nr 24 wykonała Irena Salamon

Flaga, którą zaprojektowałam nawiązuje kolorystycznie do herbu Kociewia. Widnieje na niej żółty pas rozcinający flagę na cztery części w kolorach niebieskim i zielonym. W centrum znajduje się czerwony gryf podkreślający historyczne związki Kociewia z Pomorzem (jego forma nawiązuje do godła księcia Sambora II z pieczęci książęcej na dokumencie lokacyjnym Tczewa z 1260 roku). Kolor żółty symbolizuje urodzaj oraz nawiązuje do pól uprawnych, które stanowią bardzo ważny element krajobrazu Kociewia. Zielon kojarzy się kociewskimi lasami, a w szczególności z Borami Tucholskimi, które wyznaczają zachodnią granicę Kociewia. Kolor niebieski symbolizuje czyste powietrze, a także wodę pod postacią rzek: Wisły (która stanowi wschodnią granicę regionu) oraz jej dopływów – Wdy i Wierzyca.

Projekt nr 25 wykonał Janusz Szalewski

Flaga Kociewia została stworzona na bazie mapy fizycznej tego regionu. Kociewie ma dwie twarze: leśną i rolniczą. Obszary leśne – południowo-zachodni obszar Kociewia to Bory Tucholskie. Mieszkają tam ludzie lasu (Chrusty, Lasaki, Piaskarze). Dlatego na fładze ten teren został zaznaczony w postaci trójkąta o kolorze ciemnozielonym.

Większość Kociewia to tereny rolnicze, które zajmują obszar północno-zachodni. Są to ziemie obsiane zbożami. Na tym obszarze mieszkają Polanie, Wiślanie, Feteracy, Górale. Dlatego pozostała część flagi Kociewia ma kolor żółty. Jest to zobrazowanie części regionu o wybitnie rolniczym charakterze.

Przez Kociewie przepływają dwie duże rzeki – Wda i Wierzyca. Jednak to rzeka Wierzyca jest uważana za „aortę” tego regionu. Wierzyca występuje także w „Hymnie kociewskim” autorstwa ks. Bernarda Sychty. Dlatego na fładze została zamieszczona niebieska linia, która przecina obszary rolnicze w miejscu przybliżonym do lokalizacji Wierzyca. Symbolem Kociewia jest także czerwony gryf. Stąd też zamieszczono w prawym rogu flagi czerwonego gryfa, który stoi zanurzony w falach Wierzyca. Gryf spogląda na całe Kociewie niczym władca na swoje ziemie, opiekun ludności mieszkającej na tym obszarze. Na fładze jest gryf z herbu miasta Tczewa. Odbiega nieco od gryfa z herbu Kociewia, ale ma swoje udokumentowanie historyczne. Jedyną różnicą, jaka została wprowadzona do gryfa na fładze to zastąpienie koloru żółtego dzioba i pazurów na czerwony. Wynikało to z faktu, że gryf na herbie Kociewia także jest całkowicie czerwony. Pragnę zwrócić uwagę, że gryf zlokalizowany jest na fładze w miejscu, w którym na mapie jest powiat tczewski.

Całość jest spójnym obrazem mapy Kociewia wraz z najważniejszymi jej przyrodniczymi elementami. Uwzględnia też czerwonego gryfa kociewskiego. Kolory zielony, żółty i niebieski występują w oficjalnym herbie Kociewia. Są identyczne zarówno we fładze jak i w herbie. Kolory te występują również na hafcie kociewskim.

Projekt flagi wykonano zgodnie z wymaganiami określonymi w § 1 pkt 4 Regulaminu konkursu na opracowanie projektu „Flagi Kociewia” oraz uwzględniającego podstawowe zasady heraldyczno-weksylologiczne udostępnione na stronie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projekt nr 26 wykonał Piotr Sońko

Opis projektu

Trójkolorowa flaga symbolizuje trzy kociewskie powiaty: tczewski, starogardzki oraz świecki.

Kolor żółty to symbol bogactwa, podkreśla rolniczy charakter.

Kolor niebieski symbolizuje jeziora i rzeki, których w regionie nie brakuje, celowo umieszczony został w środkowej części flagi aby przypominał rzekę.

Kolor zielony to lasy, pola, łąki (piękno natury).

Czerwony gryf – symbol całego Pomorza świadczy o nierozdzielnym połączeniu Kociewia z tym regionem. Czerwony gryf to nawiązanie do długiej historii ziemi, gdyż był to pierwszy gryf księcia Sambora II.

Rok 1807 – rozjaśniony na niebieskiej środkowej części flagi, ma symbolizować umowny początek postępowania się terminem „Kociewie”. Pierwszy zapis nazwy w formie „Gociewie” pochodzi z 10 lutego 1807 r. z meldunku ppłk.

Hurtiga do generała Jana Henryka Dąbrowskiego.

Czcionka użyta w zapisie roku – stylem przypomina tę, która powstała na początku XIX wieku. Miedziorytowa pisanica kaligraficzna i zdobiona antykwa tytułowa z pierwszego polskiego czasopisma muzycznego w latach 1803-1805 wydawanego przez Józefa Elsnera w Warszawie. Nuty miesięcznika także drukowano techniką miedziorytniczą za pomocą płyt i stempli sporządzanych przez Jana Libgera i Wilhelma Janse-
na.

Estetyka – aby flaga estetycznie wyglądała dodałem delikatne cienie. Przy kolorze niebieskim, aby wyglądał na obniżony – płynąca rzeka. Pod gryfem, aby wyglądał jak na umieszczonego nad flagą.

Do poprawienia przejrzystości wszystkie trzy kolory zostały także delikatnie rozjaśnione w środkowej części flagi – pod gryfem.

Przy projektowaniu flagi inspirowałem się już istniejącym herbem Kociewia.

Projekt nr 27 wykonała Magdalena Ciesielska

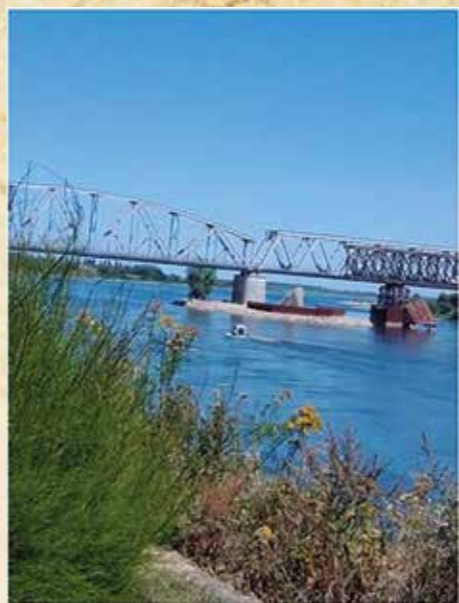
WJITÓM

Jezdym sobie Kociewionka
Móm i dółek i blewiózka.
Mama copki dwa zwiózła,
Do ochronki iść kazała.
Co dziań dóma breweryja.
Nie chca łuczyc się od ryna.
Jak zagrajo burczybasy,
To słuchajo nawet Lasy.
Knapy tupsio fest pytkami,
My sztukrujim tyż łyżkami.
Po naszamu so śpisiywómy,
Wszyskim psianknie sie kłaniómy.

Elżbieta Pastarska

Zaproponowany przeze mnie projekt flagi nawiązuje do kolorów godła Kociewia. Kolor żółty oznacza pola rolne, zwłaszcza rzepaku, który wiosną kwitnie na żółto i wygląda fejn dycht. Kolor niebieski to rzeki, które na Kociewiu najbardziej cieszą oko. Zwłaszcza Wisłą. Przecież to nad nią w Tczewie jest bulwar, ścieżka edukacyjno-rowerowa oraz zabytkowy most, o którym ostatnio jest głośno za sprawą jego odbudowy. Choć most jest zabytkiem, to wszystko razem współgra doskonale i tworzy współczesną wizytówkę Kociewia. Dlatego na projekcie flagi rzeka jest wyodrębniona na samym środku cienkim pasmem, ale zauważalnym i kojarzonym właśnie z rzeką, która powinna stać się główną atrakcją dla turystów. Kociewski krajobraz został ukształtowany przez Wisłę oraz

skandynawski lodowiec. Mało kto o tym wie! A to Kociewie właśnie! Niebieski kolor symbolizuje także ton ponad 200 jezior, których dopełnieniem są rzeki, o których w dalszej części uzasadnienia.

Most nad rzeką Wisłą w Tczewie. Fot. Magdalena Ciesielska

Wreszcie kolor zielony użyty na fladze, to kolor, który widzimy latem na drugim brzegu Wisły, ale też w Borach Tucholskich, na łąkach, których na Kociewiu jest bez liku.

Nie bez znaczenia jest też fakt użycia na fladze trzech kolorów:

- trzy główne miasta: Tczew, Starogard, Gniew;
- trzy powiaty: tczewski, starogardzki, świecki;
- trzy rzeki: lewy brzeg Wisły, dorzecze Wdy i Wierzycy;
- przenikanie się trzech grup etnicznych (na zachodniej granicy regionu): Kociewiaków, Kaszubów, Borowiaków; których nie wolno ze sobą mylić;
- ponad 300 000 mieszkańców;
- położenie: geograficzne, językowe, administracyjne.

Dlaczego kłos zboża? Kojarzy się z piękną niepowtarzalną gwarą kociewską oraz z cudownymi osadami i polami, które na Kociewiu są jeszcze niezakłócone działalnością człowieka. Zawsze gdy jadę na wieś kociewską przywożę sobie do wazonu kłoski zboża.

Kłosa zboża z kociewskich pól. Fot. Magdalena Ciesielska.

To taki atrybut naszego regionu. Jedną z tradycji kociewskich: pod obrus zawsze kładziono wiązkę siana, a na stół stawiano potrawy w ilości nieparzystej. Ponadto po zakończeniu żniw szykowano ze snopków zboża dziada i babę żniwną, których wieziono na wozie przez wieś. Te tradycje są żywe do dziś w niektórych gospodarstwach. Przed dożynkami z kłosów ostatniego snopka żyta uplatano kolistą wieniec, który ozdabiano polnymi kwiatami i zanoszono w darze dla gospodarza. Ta tradycja także do dziś dochodzi do dziś jest praktykowana.

Jeśli polne kwiaty to haft kociewski, który przypomina nasze bestre łąki i ma związek z kolorami użytymi na fladze. Haft kociewski to głównie kwiaty niebieskie, żółte i zielone, czasem czerwone i białe. Jestem pewna, że haftowano je dzięki widokom, które zapewnia Kociewie. Wystarczy wyjechać za miasto i widoki są piękne o czym świadczą moje zdjęcia. Fotografując przyrodę upewniłam się, że moja flaga jest zgodna z historią i tradycją ziemi kociewskiej.

Łąki kociewskie. Fot. Magdalena Ciesielska

Należy tu dodać, że haft kociewski często posiada także kłoski zboża, dlatego musiał się jeden znaleźć na fladze. Historia Kociewia również mnie w tym upewnia. Po przeczytaniu książki „Prawdziwe historie Kociewia” pana Michała Kargula – tczewskiego nauczyciela historii, uważam, że historia Kociewia jest bardzo ciekawa, ale wciąż mało znana. Na uwagę zasługuje fakt, że pierwsza wzmianka o Kociewiu została udowodniona w dokumentach pisanych podczas bitwy francusko-pruskiej. Tu należy wspomnieć gen. Henryka Dąbrowskiego, którego wychwalamy w hymnie państwowym. Kolor żółty oraz kłos nawiązywać mogą do włosów panny (bielki) z rodziny Dąbrowskich znajdującej się na herbie rodu Dąbrowskich. Podobno uwieczniono ją w herbie, aby ustanowić wieczną jej pamięć za to, że sama poprowadziła swe wojskowe hufce przeciwko Krzyżakom. Taka też jest historia ziem kociewskich, którym częstokroć zagrażali Krzyżacy i Prusacy. Kociewie wróciło do Polski dopiero w 1918 roku.

Czemu nie gryf z herbu? Nie każdy powiat, miasto czy sołectwo ma herb kojarzony z gryfem. Uważam, że gryf w herbie jak najbardziej ze względów historycznych, ale na fladze byłoby to kojarzone tylko z niektórymi miastami czy powiatami na Kociewiu. A Kociewie to oprócz bogatej historii także wieś. Dlatego kłos zboża. Uważam, że taki symbol przyciągnie turystów szukających wytchnienia od zgiełku miast. To wszystko nawiązuje do hymnu Kociewia:

Pytasz się dzie Kociewiaki
Majó swoje dómy,
Swe pachnónce chlebam pola
Swoje sochy, bróny?
Dzie Wierzycy, Wda...
Czy to my tu na Kociewiu

Czy Borusy w Borach,
Czy Laski, czy Kaszuby
Na morzu, jeziorach...
Tobie, Polsko, chwała

autor ks. Bernard Sychta

Zapraszam do Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim. Póki istnieją takie miejsca jest nadzieja na przetrwanie tradycji Kociewia. Na tym kończę, aby nie być dóndrotem.

Projekt nr 28 wykonał Sławomir Ciesielski

Projektując tę flagę opierałem się na aspektach historycznych oraz regionalnych. Jednak nie wykorzystałem do tego projektu wzoru z herbu Kociewia. Kolor zielony oznacza wiele pięknych pól, łąk, jak i cały cudowny krajobraz tego regionu, a kolor brązowy oznacza liczne lasy oraz dwa z wielu symboli Kociewia, czyli dąb, o którym głosi legenda, że właśnie pod nim przebywał sam Napoleon Bonaparte oraz trakt tej samej ważnej osoby, czyli Napoleona, który ma ogromne historyczne znaczenie dla naszego regionu. Na fladze widnieje herb, czyli najważniejszy symbol Kociewia – Gryf, ponieważ flaga musi być spójna z godłem, a jako, że użyłem innych kolorów to wykorzystałem część herbu. Do flagi nie użyłem kolorów żółtego i niebieskiego, który widnieje na obecnym herbie Kociewia, ponieważ w dzisiejszych czasach kojarzy się on tylko z jednym krajem, a Kociewie ma być oryginalne i jedyne w swoim rodzaju. Godło to jest na białym tle, gdyż chciałem podkreślić młodość i czystość tego regionu, ponieważ pierwsza wzmianka o Kociewiu pojawiła się w 1807 roku, a w porównaniu do wielu innych regionów jest to młody wiek, a czysty jest dlatego, że nie jest jeszcze tak znany i zniszczony przez człowieka. Pierwsza wzmianka o Kociewiu pochodzi z meldunku, który podczas wojen napoleońskich w wojnie francusko-pruskiej przekazał ppłk Józef Hurtig do generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Dotyczył on wysłania patrolu „Ku Gociewiu”. Datuje się go na 10 lutego 1807 roku. Na pamiątkę tego wydarzenia dzień ten stał się Światowym Dniem Kociewia. Ustanowiły go Lokalna Organizacja Turystyczna „Kociewie” i Stowarzyszenie „Kultura Kociewia”.

Projekt nr 29 wykonała Małgorzata Pauch

Opis projektu flagi Kociewia

Projekt flagi Kociewia czerpie źródło z kolorystyki herbu regionu: barwy niebieskiej, zielonej i żółtej, które stanowią jego tło. Barwy te sybolizują kolejno:

- niebieski – wody kociewskich rzek: Wierzycy, Węgiernicy, Janki, Strugi, Więcisy, wpadające do królowej polskich wód Wisły, która stanowi granicę regionu;
- zielony – to kolor lasów, a niegdyś puszczy i borów, które gęsto porastały tereny Kociewia;
- żółty – to barwa zbóż uprawianych na żyznych glebach przez rolników; to nasza duma i radość z chleba powszedniego.

W dolnej części flagi znajdują się dwa symetrycznie umieszczone kłosa, które podkreślają wybitnie rolniczy charakter regionu dawniej i współcześnie.

W centralnej części flagi umieszczona została budowla w kolorze czerwonym, nawiązująca do licznych gotyckich kościołów, zamków i murów miejskich (np. Gniew, Pelplin, Starogard Gdański, Tczew, Skarszewy, Nowe, Świecie, Skórcz, Nowa Cerkiew, Lignowy Szlacheckie, Subkowy, Kłonówka, Dąbrówka).

Projekt nr 30 wykonała Jolanta Lawke

Uzasadnienie

Długo zastanawiałam się jak mogłaby wyglądać flaga Kociewia, która nie będzie kolejną niezauważalną flagą, a przeciwnie – flagą, która będzie przykuwać uwagę swoim znaczeniem, barwami i treścią.

Tak właśnie powstała moja flaga ukazująca nic innego, a piękno naszego Kociewia. Łany zbóż i traw, jeziora, pagórki, drzewa i pięknie kwitnące kwiaty.

Nawiązując do tradycji postanowiłam wrysować w ten piękny krajobraz elementy stroju kociewskiego – brązowe, skórzane trzewiki oraz czerwone koraliki.

Kolory ujęte na krajobrazie nie są przypadkowe. Nawiązywać mają do kolorów herbu kociewskiego.

Mam nadzieję, że taka piękna, kolorowa flaga przykuje uwagę i zachwyci niejednego Kociewiaka – i nie tylko.

Projekt nr 31 wykonała Marta Rusek-Cabaj

Opis projektu:

Głównym założeniem mojego projektu było, aby zrealizować dwa cele:

- oddać charakterystyczne kolory i symbole Kociewia,
- zaprojektować taką flagę, która będzie pasowała do pozostałych elementów graficznych już wykorzystywanych przez Kociewie (jak logo czy herb).

Dlatego też zdecydowałam się na użycie palety barw już używanej, a jednocześnie zakorzenionej w świadomości mieszkańców i turystów. Dodatkowo kolory te nie są przypadkowe: stanowią symboliczne odwołania do historii i charakterystyki regionu. Zgodnie z zasadami weksylologii we fładze powinno się wykorzystywać bawę z herbu.

Żółty (często używany w prostych grafikach do wyobrażenia złota) symbolizuje bogactwa Kociewia, w tym złociste łany zbóż – rolniczy charakter regionu.

Zielony to lasy, z których słynie region. To natura, w zgodzie z którą się żyje, którą się szanuje, która jest też bogactwem Kociewia.

Niebieski w herbie wyraża wodę jako żywioł istotny dla Kociewiaków (w tym także Wisłę). W projekcie mojej flagi wykorzystałam odcień nawiązujący do modraków – jednego z gatunków kwiatów charakterystycznych dla tego regionu i z uwagi na to występujących nie tylko w kociewskim logo, ale i w tradycyjnym hańcie (Stowarzyszenie Aktywne Kociewie również posiada kwiat modraka w swoim herbie).

Kształt choinki w środkowej części flagi nawiązuje zarówno do poszarpanych płatków modraków, jak i do kształtu kamizelek tradycyjnego kociewskiego stroju regionalnego. Te występują w różnych kolorach (modry, zielony, czerwony, brązowy) – nieprzypadkowo zdecydowałam się na chabrowy (z podanych wyżej powodów). Kojarzyć może się także – poprzez proste skojarzenie – z drzewami, a dalej z lasami, podkreśla więc symbolikę zielonej barwy w herbie i na fładze.

Czerwony oddaje zarówno tradycyjne obszycie kamizelek, jak i kolor gryfa z herbu, który – w tej właśnie barwie – symbolizował przynależność do Księstwa Pomorskiego.

Projekt nr 32 wykonała Dorota Chojnacka

Flagę wykonałam według własnego pomysłu, użyłam trzech przewodnich (kolorów) barw z herbu Kociewia, tj. niebieski – wody i powietrze, zielony – lasy, żółty – pola oraz w środkowej części flagi Kociewia usytuowałam gryfa, który znajduje się w herbie.

Projekt nr 33 wykonał Kacper Kamiński

Kolory:

- czerwony – miłość do ojczyzny;
- zielony – lasy Kociewia;
- żółty – bogactwo i pola uprawne Kociewia;
- niebieski – rzeki i jeziora Kociewia.

Trójdzielność flagi

Podział płachty na trzy symbolizuje trzy powiaty wchodzące w skład Kociewia: tczewski, starogardzki i świecki, a trójkąt nawiązuje do herbu.

Symbol

Chaber – popularny w regionie kwiat chętnie używany przez różne miejscowe organizacje w formie inspirowanej haftem kociewskim. Każdy płatek oznacza jedną z grup kociewskich: Feteraków, Górali, Kociewiaków „właściwych”, Lasaków, Olędraków i Polan, a jednocześnie najważniejsze miasta Kociewia: Gniew, Pelplin, Skarszewy, Starogard Gdański, Świecie i Tczew.

Projekt nr 34 wykonała Katarzyna Kowalczyk

Cztery barwy flagi:

Czerwień jak czerwone maki – nawiązuje do historii Kociewia jako regionu przelanej krwi i odwagi w walce z najeźdźcami w obronie własnego domu.

Złoto jak złote kłosa – nawiązuje do współczesności Kociewia jako miejsca zamieszkiwanego przez łagodnych, życzliwych i sprawiedliwych ludzi.

Zieleń tak jak zielone są lasy – nawiązuje do przyszłości Kociewia jako regionu, który daje mieszkańcom radość i nadzieję.

Błękit jak błękitne chabry – łączy wszystkie powyższe kolory spajając je symboliką piękną, wzniosłości i powabu. Cnoty które reprezentowane są właśnie przez kociewie.

Symbolem na fładze jest zaś chaber. Najpowszechniejszy kwiat Kociewia. Narysowany w formie haftu kociewskiego nawiązuje do początku narodzenia się tożsamości kociewskiej poprzez haft. Ilość płatków reprezentuje najważniejsze historyczne grupy zamieszkujące Kociewie: Feteracy, Górale, Kociewiaci właściwi, Lasacy, Olędracy i Polanie oraz ilością płatków także do najważniejszych miast regionu: Gniewu, Pelplina, Stogardu Gdańskiego, Świecia, Skarszew i Tczewa.

Projekt nr 35 wykonał Konrad Kowalczyk

Flaga składa się z trzech kolorów: czerwieni, złotego i zielonego. Które kolejno symbolizują: czerwień – krew przelaną na kociewskiej ziemi oraz czerwień polnych maków, złoto – życzliwość Kociewiaków oraz pełne kłosa pszenicy i zbóż, zieleń – bogate lasy i nieustającą nadzieję na lepsze jutro. Ponadto chaber w centrum flagi nawiązuje formą do najpopularniejszego haftu kociewskiego, ilością płatków do sześciu historycznych grup Kociewiaków zamieszkujących te ziemie (Feteraków, Górali, Lasaków, Olędraków, Polan i Kociewiaków właściwych) oraz sześciu miast Kociewia (Gniew, Pelplin, Skarszewy, Starogard Gdański, Tczew, Świecie) oraz barwą nawiązuje do piękna Kociewia i równie pięknych jezior i rzek.

Projekt nr 36 wykonała Matra Woźniak

Proponowany wzór flagi Kociewia jest wizualnie spójny z kociewskim herbem, a także zawiera w sobie symbole nawiązujące do historii, kultury, haftu, przyrody i rozmieszczenia terytorialnego tej przepięknej krainy.

Kociewie jest regionem etnograficzno-kulturowym na Pomorzu Gdańskim, położonym na zachodnim brzegu Wisły, w dorzeczu Wdy i Wierzycy, obejmuje część Borów Tucholskich, zajmuje obszar powiatów: starogardzkiego, tczewskiego i świeckiego, co także jest zawarte na fladze.

Zgodnie z zasadami heraldyki flaga ta nawiązuje do kociewskiego herbu – czerwonego gryfa na trójbarwnym tle. Widoczne jest też nawiązanie do trzech powiatów wchodzących w skład Kociewia: tczewskiego, starogardzkiego i świeckiego.

Kolory poszczególnych pól symbolizują dobrodziejstwa regionu o których w hymnie kociewskim wspomina ks. Dr Bernard Sychta: niebieski – rzeki, żółty – pola i zielony – lasy.

Kociewie poza tym ma również swoje zdobnictwo, między innymi piękny haft. W hafcie kociewskim szkoły z Morzeszczyna występuje osiem podstawowych kolorów: biały, słonkowy, żółty, pomarańczowy, czerwony, liliowy, ciemnoniebieski, zielony. Kolory użyte na fladze nawiązują do czystych i intensywnych kolorów używanych w charakterystycznym dla regionu hafcie.

Jak wcześniej wspomniano dwa projekty wpłynęły po terminie nadsyłania prac i nie były oceniane, ale zaprezentujemy je jako ciekawostkę.

Projekt nr 37 wykonała Katarzyna Wyrzykowska

Opis projektu flagi Kociewia

Kolorystyka flagi oraz zaprojektowane na niej elementy nawiązują do herbu Kociewia.

Flaga jest podzielona symetrycznie na dwa prostokąty. Prostokąt po prawej stronie przedstawia czerwonego gryfa

na żółtym tle, podobnie, jak w herbie Kociewia. Czerwony gryf był pierwszym symbolem księcia Sambora i przypomina o długiej historii ziemi kociewskiej. Kolor czerwony nawiązuje do flagi Polski i symbolizuje krew i wytrwałość. Żółte tło symbolizuje bogactwo natury regionu oraz żółte i złote pola zboża.

Lewa strona flagi jest podzielona na romby składające się z dwóch trójkątów każdy. Romby i trójkąty symbolizują kwiaty we wzorach haftu kociewskiego, odnosząc się do tradycji ludowej Kociewia. Przyjęta kolorystyka: kolor żółty, zielony i niebieski, tak jak w herbie Kociewia symbolizują trzy powiaty. Ponadto podkreślają charakter Kociewia:

- kolor zielony: lasy, w tym słynne i piękne Bory Tucholskie;
- kolor niebieski: malownicze rzeki i jeziora, niebo, przestrzeń, czystość powietrza, harmonia natury;
- kolor żółty: naturalne bogactwo (urodzajne gleby), łany zbóż i piasek.

Projekt nr 38 wykonała Dorota Baster

Opis flagi

Moim zdaniem flaga Kociewia powinna być prosta, a zarazem zawierać symbole Kociewia. Oprócz tradycji i obyczajów mieszkańców takich jak: gwara, haft, folklor, kuchnia chciałabym uwzględnić ciekawe miejsca oraz bogatą historię: zamki, grody, Bory Tucholskie, rzeki, jeziora, sosnowe lasy, zabytki techniki, architektury, a nawet ogród botaniczny.

Nawiązując do historii Kociewia, można w nim znaleźć trzy historyczne zamki krzyżackie. Pierwszy to zamek krzyżacki w Gniewie, jeden z najpiękniejszych na lewym brzegu Wisły. Drugą krzyżacką warownią Kociewia jest zamek w Swieciu, który nazywany był zamkiem wodnym, ponieważ był otoczony z każdej strony rzekami i kiedyś z tego powodu był niedostępny dla wroga, dziś słynie z najwyższej krzywej wieży w Polsce. Trzecia twierdza znajduje się w miejscowości Nowe, dziś nie pozostało po niej wiele, ale na zamku odbywają się spotkania rycerskie, dlatego też narysowałam zamek i gród.

Następnym symbolem, który narysowałam są kłosa zbóż, nawiązujące do złocistych pól, które niegdyś uprawiano.

Moja flaga przedstawia też symbol drzewa jako symbol lasów oraz symbol rzeki, jakim jest w tym regionie dolina rzeki Wdy. Ponadto dodałam też symbol haftu kociewskiego, który nawiązuje do ich strojów i tradycji. Barwy które przedstawiłam nawiązują do herbu Kociewia.

Organizatorzy konkursu zwrócili się o opinie w sprawie nadesłanych projektów do Polskiego Towarzystwa

Heraldycznego i Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego. W imieniu PTH opinię wydał prof. Sławomir Górczyński, a w imieniu naszego Stowarzyszenia Włodzimierz Chorążki.

Nie znamy opinii prof. Sławomira Górczyńskiego. Natomiast opinia Włodzimierza Chorążkiego jest następująca.

Szanowni Państwo,

Jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Heraldycznego oraz członkiem założycielem (w 1992 roku) Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego, a od 1999 roku zajmuję się opracowaniem merytorycznym i graficznym symboliki samorządowej: herbów, weksyliów i pieczęci. Z doświadczenia wiem, że lokalne konkursy nie są dobrym sposobem na ustanowienie prawidłowej symboliki samorządowej. Powinny one być opracowane przez doświadczonych heraldyków i weksylologów.

Kociewie, jako region etnograficzny obejmujący trzy pomorskie powiaty nigdy nie posiadał swoich heraldycznych symboli. Nieformalnie pełni tę funkcję godło przedstawiające czerwonego gryfa. Do początków XIV wieku na Pomorzu Gdańskim władztwo sprawowała rodzima dynastia Gryfitów pomorskich, którzy pieczętowali się czerwonym gryfem w srebrnym polu tarczy. Taki herb posiada jedno z pomorskich, ale i kociewskich miast, a mianowicie Tczew (zob. Rys. 1) lokowane przez wspomnianych Gryfitów. Herb ten wymaga niewielkich kosmetycznych poprawek (uszy, dodanie do tylnych łap czwartego szpona z pazurem). Źle się stało, że w roku 2003 przyjęto błędny herb regionu Kociewia (zob. Rys. 2). Ten pomorski gryf ewidentnie cierpi na nadwagę, ma m.in. zbyt krótkie orle łapy ze szponami (jedna grubsza od drugiej) podobnie rzecz się ma z „plafusowatymi” tylnymi, niedźwiedzimi, a nie lwimi łapami. Wątpliwości budzi barwa tegoż gryfa, czy na pewno jest on czerwony, a nie ceglasto-brązowy? Dalej, zupełnym nieporozumieniem jest dla mnie podzielenie na trzy części tarczy herbowej w tzw. rosochę! Takiego podziału tarczy polska heraldyka nie zna! Dodatkowo złamana została podstawowa heraldyczna zasada, a mianowicie kanon alternacji barw, która mówi, że zawsze metal tj. złoto (żółty) i srebro (biały) kładziemy na barwę tj. na: błękit, czerwień, zieleń i czerń lub na odwrót (zob. herb Tczewa). Barwa zielona nie powinna sąsiadować z błękitną, ani z czerwienią. Całości dopełnia banalne uzasadnienie barw: żółty to pola zboż, zieleń to lasy, a błękit to wody (rzeki i jeziora). Takie uzasadnienie barw bez trudu można zastosować w 90% gmin i powiatów w Polsce! Funkcjonująca od stycznia 2000 roku Komisja Heraldyczna przy MSWiA z całą pewnością, bez zagłębiania się w jakiegokolwiek uzasadnienia herb ten zaopiniowałaby negatywnie. Niestety, ze względów formalnych herb ten tam nie trafił. Mając powyższe na uwadze sądzę, że herb Kociewia wymaga opracowania od nowa! Nie lepiej przedstawia się poprawność heraldyczna wszystkich gmin wiejskich Kociewia (w tym. gm. Zblewo).

Rys. 1

Rys. 2

Szanowni Państwo, jak wspominałem mając ponad dwudziestoletnie doświadczenie, nie podjąłbym się zaprojektowania weksyliów (flagi, banneru czy sztandaru) biorąc za podstawę aktualny herb Kociewia. Nie wiem, czy Państwo świadomie lub nieświadomie zasugerowali uczestnikom konkursu barwy z tego herbu. Mam nadzieję, że jest to tylko forma zabawy i projekt nie zostanie zrealizowany. Ale za ten fakt nie należy winić uczestników, bowiem kilkoro z nich wykazało prawidłowy tok rozumowania i zaprojektowało flagę Kociewia prawidłowo, a że przesłanki do jej sporządzenia były wadliwe to nie ich wina. Dlatego też, sztywno trzymając się regulaminu, żaden z uczestników nie sporządził projektu flagi Kociewia, w wariantach które odwołują się do historycznych, herbowych barw Pomorza Gdańskiego tj. czerwieni i bieli (czerwony gryf, w srebrnym (de facto białym) polu. Np. według tej zasady skonstruowana jest flaga regionu Kaszub (czarny gryf w złotym polu (de facto w żółtym). I tak obok czerwonego gryfa na białym płacie mogłyby znaleźć się charakterystyczne motywy haftu kociewskiego (np. modre kwiaty chabru).

Moim zdaniem najlepsze prace to:

1. –
2. Praca Nr 20
3. Praca Nr 34 i Nr 36
4. Praca Nr 14
5. Praca Nr 35, Nr 9 i Nr 33

Komisja konkursowa w wyniku głosowania wybrała projekt Marka Połoma z Pinczyna oznaczony nr 9.

Do chwili pisania tego artykułu flaga Kociewia nie została wprowadzona do użytku.

Flaga województwa świętokrzyskiego - symbol województwa świętokrzyskiego.

Flaga województwa świętokrzyskiego została przyjęta 28 maja 2001 uchwałą nr XXII/302/01 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.

Owczesna flaga województwa świętokrzyskiego stanowiła płat tkaniny o kształcie prostokąta i proporcjach boków 5:7. Składa się z czterech pól o jednakowej szerokości, równej 1/3 wysokości flagi. Jeden z pasów, barwy złotej, umieszczono pionowo od strony drzewca flagi, gdyż barwy tej jest w herbie województwa najmniej, zatem zajmuje mniejszą powierzchnię od pozostałych pasów. Pozostałe trzy pasy umieszczone są poziomo, mają barwy (od góry) błękitną, srebrną i czerwoną. W polu białym (srebrnym) umieszczono centralnie herb województwa, w ten sposób, że jego tarcza nie dotyka krawędzi srebrnego pasa.

Flaga województwa świętokrzyskiego w latach 2001 – 2013

Nowy wzór flagi województwa świętokrzyskiego przedstawia jej dotychczasowy układ z proponowanym nowym wzorem herbu, który wraz z flagą został uchwalony w dniu 28 grudnia 2012 r. Uchwałą nr XXVI/474/12 Sejmik Województwa Świętokrzyskiego ustanowił nowy wzór flagi.

Herb województwa świętokrzyskiego zawiera następujące korekty:

- odmienny wzór krzyża podwójnego odnoszonego do opactwa benedyktynów na Świętym Krzyżu. W herbie województwa krzyż zachowuje swoje pierwotne przesłanie ideowe, odniesione przez pomysłodawcę symboliki herbu Jerzego Michtę do relikwiarza świętokrzyskiego;

- wzór orła odnoszący się do ziemi krakowskiej. Forma wizerunku orła odwołuje się do orła królewskiego z relikwiarza św. Magdaleny z fundacji Kazimierza Wielkiego, przechowywanego w skarbcu katedry kieleckiej;

- godło herbowe ziemi sandomierskiej otrzymało lepszą stylizację i kompozycję heraldyczną. Zamiany dotyczą sposobu przedstawienia gwiazd, których promieniste kształty lepiej odpowiadają wymogom heraldyki oraz na ułożeniu ich na przedłużeniu srebrnych (białych) pasów. Ze sposobem realizacji godła w czwartym polu herbu województwa świętokrzyskiego, tj. pola błękitnego ze złotymi gwiazdami, kładzionymi często po trzy w trzech rzędach, łączy się zagadnienie jego kompozycji.

Zmniejszenie herbu województwa sandomierskiego do połowy jego wysokości (pola 3 i 4) powoduje słabszą harmonię zwięzającego się przy krawędzi tarczy trzeciego rzędu gwiazd (gwiazdy ósmej i dziewiątej). Przy okazji należy przypomnieć,

że kompozycja herbu ziemi sandomierskiej od zawsze sprawiała problem jego wykonawcom.

Flaga województwa świętokrzyskiego od 2013 r.

W nowej fładze zmieniono proporcje kolorowych pasów (złoty jest bardziej złoty niż cytrynowy) i znacząco powiększono herb. Flaga województwa świętokrzyskiego eksponowana jest nie tylko na masztach przed urzędami, w salach narad i podczas uroczystości, ale też dumnie powiewała na szczytach najwyższych gór świata. Za sprawą Romualda Sadowskiego z Pierzchnicy koło Kielc, który flagę województwa świętokrzyskiego wnosił na szczyty podczas wypraw Polskiego Klubu Zdobywców na szczyty Mount Blanc, Elbrusa, Kilimandżaro i Aconcagua.

Od publikacji nowej wersji flagi w 2013 roku rozpoczęła się dyskusja na temat flagi a zwłaszcza ułożenie kolorowych pasów, które zdaniem wielu mieszkańców burzy świętokrzyską harmonię, wywołuje chaos. Leszek Janusz Janiszewski zaproponował inną, bardziej harmonijną wersję.

Napisał: „Moim zdaniem tak powinna wyglądać flaga województwa, w wersji oficjalnej złoty pasek z boku jest błędem. Ciekawi mnie wasze zdanie”.

Propozycja flagi województwa świętokrzyskiego wg. Janiszewskiego

Ostatecznie pominięto projekt mieszkańca województwa świętokrzyskiego.

Sprawozdanie z 29. Międzynarodowego Kongresu Weksylogicznego, który odbył się w dniach od 11 do 15 lipca 2022 w Lublanie, Słowenia.

Po raz pierwszy w swojej historii na terenie byłej Jugosławii w stolicy Słowenii, Lublanie, odbył się 29. Międzynarodowy Kongres Weksylogiczny. Choć kongres oficjalnie rozpoczął się dopiero w poniedziałek 11 lipca, już po południu w niedzielę 10 lipca uczestnicy kongresu wraz z osobami towarzyszącymi (żony, partnerki, kochanki itp.) spotkali się na terenie budynku o nazwie Nebotičnik (Drapacz chmur), gdzie odbyła się rejestracja uczestników. Każdy uczestnik kongresu otrzymał od organizatorów wzmocnioną papierową torbę z broszurą promocyjną o Słowenii, notes i długopis, więc było tego niewiele, a szczególnie brakowało tak bardzo potrzebnego planu miasta. W ogromnym upale, który panował, zadbane o poczęstunek. Piwo, woda mineralna, czerwone i białe wino. Wybrałem piwo, ale było tak słabej jakości (w skrócie nie do wypicia), więc przerzuciłem się na białe wino pochodzenia słoweńskiego i było znakomite, co poczułem po powrocie do miejsca zakwaterowania. Dodatkowo serwowano również koreczki owocowe (truskawki, ananasy, winogrona), co było bardzo oświeżające.

Właściwy kongres rozpoczął się o godzinie 9:00 w poniedziałek 11 lipca, obok Ratusza Miasta Lublany, przybyciem osób niosących flagę Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Weksylogicznych (F.I.A.V.) i ich 3 urzędników (prezydent, sekretarz generalny i sekretarz generalny do spraw kongresów), a także flagi 29 Kongresu, Słowenii i miasta Lublany. Odbył się marsz z flagami i wygłoszono przemówienie inauguracyjne, po którym wystąpił prezydent F.I.A.V. Obecnych powitał prezes Słoweńskiego Towarzystwa Heraldycznego. Zebraliśmy się na schodach ratusza na pamiątkowe zdjęcie. Po tym uroczystym otwarciu udaliśmy się do Hotelu Slon (Słoń), luksusowego hotelu, w którym odbywały się wykłady i gdzie uczestnikom zapewniono również obiad. Po drodze zrobiliśmy mały postój przed domem, w którym po raz pierwszy w historii w roku 1848 wyeksponowana została flaga Słowenii. Dziś jest tam obecna flaga Słowenii, ale nie historyczna, ponieważ historyczna jest identyczna z flagą Federacji Rosyjskiej i nie zrobiłaby dobrego wrażenia. W Hotelu Słoń po krótkim wprowadzeniu rozpoczął się pierwszy blok wykładów, potem przerwa na herbatę lub kawę, po której nastąpił kolejny blok wykładów. Tak było do piątku, tylko we wtorek, 12 lipca, od godziny 15.30, było spotkanie F.I.A.V. W kongresie wzięło udział 42 uczestników plus 9 osób towarzyszących z 17 krajów z Europy, 2 krajów z Ameryki oraz po jednym z Afryki i Australii. W wideokonferencji wzięli udział przedstawiciele Kanady, Ukrainy i Chińskiej Republiki Ludowej. W sumie wygłoszono 28 wykładów lepszej i gorszej jakości. Jedna czwarta była tak słaba, że zadałem sobie pytanie, czy w ogóle należy te wykłady wygłaszać. Poza tym wykładów było za dużo, więc chodziliśmy od wykładu do wykładu i prawie nie było czasu na rozmowy i wymianę doświadczeń z innymi

kolegami. W przyszłości dobrze byłoby ograniczyć liczbę wykładów do akceptowalnego poziomu. Na sesji F.I.A.V. odbyły się wybory nowego kierownictwa, które zostało potwierdzone w składzie: prezydent Željko Heimer - ppłk chorwackiej marynarki wojennej, sekretarz generalny Bruce Berry z RPA i sekretarz Kongresu Graham Bertram z Wielkiej Brytanii. Nikt nie miał kontrkandydata, a wybory odbyły się przez aklamację. Jednak doszło do ostrej wymiany poglądów między delegatami w sprawie 30. Międzynarodowego Kongresu Weksylogicznego, który ma się odbyć w 2024 r. w Pekinie w Chińskiej Republice Ludowej. Będzie to pierwszy i mój nadzieję, ostatni kongres, który odbędzie się w kraju o autorytarnym reżimie (rządzącej partii komunistycznej). Jej organizatorzy już wcześniej zapowiedzieli, że nie pozwolą na wystąpienia niezgodne z panującą ideologią i orientacją polityczną. Oznacza to, że w tłumaczeniu na normalny język wykłady o symbolach (flagach i herbach), które nie są pożądane lub ich użycie w Chińskiej Republice Ludowej jest zabronione (np. flaga Republiki Chińskiej – Tajwanu, flaga Hongkongu z czasów brytyjskiej administracji kolonialnej, Tybetu, Wschodniego Turkiestanu itp.) nie będą mogły być wygłoszone. To nie była szczęśliwa decyzja. Większość Amerykanów walczyła o tę decyzję. Sprzeciwiali się m.in. Niemcy, Francuzi i Włosi. Przedstawiciel Czeskiego Towarzystwa Weksylogicznego przyjął typową postawę, tylko z nikim nie zadzieraj, to obrzydliwe. W środę odbyła się wycieczka do dwóch muzeów, m.in. do Muzeum Historii Wojskowości, gdzie uczestnikom pokazano historyczne flagi i historyczne sztandary wojskowe. W piątek wieczorem odbył się bankiet pożegnalny, podczas którego przed podaniem deseru wręczono nagrody za działania na rzecz weksylogii. Ted Kaye z USA Otrzymał Złotą Plakietkę od Przewodniczącego Chorwackiej Organizacji Heraldyczno-Weksylogicznej za 10 lat tłumaczeń chorwackiego biuletynu na język angielski (biuletyn jest dwujęzyczny). Następnie F.I.A.V. - nagrodę za najlepszy wykład i jego prezentację otrzymał Kryštof Huk z Czeskiego Towarzystwa Weksylogicznego, choć moim zdaniem do tej nagrody byli lepsi kandydaci np. Bruce Berry z RPA za wykład o historii flag i symbolach Rodezji i Zimbabwe, czy Attila István Szekeres z Rumunii za wykład o symbolach Transylwanii. Kilku uczestników otrzymało nagrodę Fellow of the Federation, a na koniec wręczono najwyższą nagrodę, Vexillon, rodzaj Nagrody Nobla w dziedzinie weksylogii. Zostało to przyznane Romanowi Klimešowi, reprezentującemu Niemcy, za badania nad symbolami na terytorium Czechosłowacji opublikowanymi w Encyklopedii czeskiej historii prawa, tom XVII, Ostrawa 2019.

W bankiecie wzięło udział czterech członków Czeskiego Towarzystwa Weksylogicznego (jeden ze swoją partnerką), po wręczeniu nagrody, tylko jeden uściśnił mi rękę i

pogratulował, pozostałych trzech drżało jak najgorsze łobuzy w IV grupie cenowej. Najgorszą czeską cechą jest zazdrość, która sukcesu nie wybacza.

Kongres zakończył się sukcesem, z wyjątkiem straszliwego upału, który panował, autor nie mógł z tego powodu w wolnym czasie odwiedzić niektórych zabytków Lublany.

Rejestracja uczestników Kongresu – autor stoi z lewej strony.
Fot. Heraldica Slovenica.

Prezes F.I.A.V. Željko Heimer (w środku) i część zespołu organizacyjnego z flagami (od lewej) Słowenii, F.I.A.V., Lublany i 29 Kongresu ICV.
Fot. Heraldica Slovenica.

Uczestnicy Kongresu podczas ceremonii otwarcia \ przed ratuszem w Lublanie.
Fot. Heraldica Slovenica.

Zdjęcie grupowe uczestników Kongresu.
Fot. Heraldica Slovenica.

Uczestnicy Kongresu w sali wykładowej w Hotelu Słoń.
Fot. Heraldica Slovenica.

Uroczyste otwarcie bankietu kongresowego.
Fot. Heraldica Slovenica.

Autor otrzymuje Vexillon z rąk prezydenta F.I.A.V p. Željko Heimera.
Fot. Heraldica Slovenica.

Željko Heimer gratuluje autorowi uzyskania Vexillonu.
Fot. Heraldica Slovenica.

Flagi Słowenii i F.I.A.V. oraz autor z dyplomem i Vexillonem.
Fot. Heraldica Slovenica.

Flagi Słowenii i F.I.A.V. oraz autor z dyplomem i Vexillonem.
Fot. Heraldica Slovenica.

Autor (w środku) na bankiecie pożegnalnym.
Fot. Heraldica Slovenica.

Krzysztof Jasiński

Flaga Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych

21 lipca 2022 r. wprowadził flagę Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych.

Decyzja nr 103/MON Ministra Obrony Narodowej w sprawie wprowadzenia flagi Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych

z dnia 21 lipca 2022 r.
(Dz.Urz.MON z 2022 r. poz. 118)

Na podstawie art. 2 pkt 1 i 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 1438) oraz § 1 pkt 7 lit. d i § 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. poz. 426 oraz z 2014 r. poz. 933), w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 maja 2009 r. w sprawie określenia innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 689, z 2013 r. poz. 1636 oraz z 2020 r. poz. 2193), po zasięgnięciu opinii Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych, ustala się, co następuje:

- § 1 Wprowadza się flagę Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych.
- § 2 Zatwierdza się wzór flagi Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych określony w załączniku do decyzji.
- § 3 Decyzja wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ZAŁĄCZNIK FLAGA SZEFA INSPEKTORATU WSPARCIA SIŁ ZBROJNYCH (WZÓR).

Komisja Historyczna do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej

20 grudnia 2022 r. Minister Obrony Narodowej ogłosił decyzję o powołaniu Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej. Nie jest nowy twór, a kolejna modyfikacja dotycząca prac tej komisji. Główna zmiana to zwiększenie liczby członków komisji z osiemnastu do dwudziestu jeden.

Poniżej prezentujemy pełny tekst decyzji.

Decyzja nr 180/MON Ministra Obrony Narodowej w sprawie powołania Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej

z dnia 20 grudnia 2022 r.
(Dz.Urz.MON z 2022 r. poz. 206)

Na podstawie art. 2 pkt 1 i 23 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. 2022 r. poz. 1438) oraz § 2 pkt 14 i 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. poz. 426 oraz z 2014 r. poz. 933), w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. poz. 2305) oraz § 21, § 22, i § 34 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 maja 2009 r. w sprawie określenia innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 689, z 2013 r. poz. 1636 oraz z 2020 r. poz. 2193), ustala się, co następuje:

§ 1. Powołuje się Komisję Historyczną do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej, zwaną dalej „Komisją”, w składzie:

1) przewodniczący – Zastępca Dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych;

2) zastępca przewodniczącego – przedstawiciel komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych;

3) członkowie Komisji:

- a) przedstawiciel Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
- b) przedstawiciel Dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych,
- c) przedstawiciel Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych oraz przedstawiciele reprezentujący odpowiednio Szefów Inspektoratów:
  - Wojsk Lądowych,
  - Sił Powietrznych,
  - Marynarki Wojennej,
  - Rodzajów Wojsk,

- d) przedstawiciel Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych,
- e) przedstawiciel Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej,
- f) przedstawiciel Dowódcy Garnizonu Warszawa,
- g) przedstawiciel Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej,
- h) przedstawiciel Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych,
- i) przedstawiciel Dowódcy Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni,
- j) przedstawiciel Dowódcy Komponentu Wojsk Specjalnych,
- k) przedstawiciel Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji,
- l) dwóch przedstawicieli Dyrektora Muzeum Wojska Polskiego,
- m) przedstawiciel Akademii Sztuki Wojennej,
- n) przedstawiciel Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej;

4) sekretarz – przedstawiciel komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych.

§ 2. Do zadań Komisji należy:

1) wypracowywanie rekomendacji dla Ministra Obrony Narodowej dotyczących zmian symboliki wojskowej lub dziedziczenia i kultywowania tradycji orężnych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;

- 2) opiniowanie projektów nowych znaków Sił Zbrojnych:
  - a) flag dowódców (komendantów, szefów) jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej,
  - b) proporców rozpoznawczych dowódców związków operacyjnych, taktycznych, oddziałów i pododdziałów,
  - c) odznak okolicznościowych i jubileuszowych,
  - d) odznak pamiątkowych jednostek wojskowych,
  - e) odznak absolwentów uczelni wojskowych oraz centrów i ośrodków szkolenia rodzajów Sił Zbrojnych,
  - f) odznak rozpoznawczych jednostek wojskowych,
  - g) proporczyków na berety jednostek wojskowych,
  - h) godła jednostek lotniczych,
  - i) godła okrętów,
  - j) odznak specjalnych,
  - k) znaków specjalnych,
  - l) innych elementów symboliki wojskowej;

3) opiniowanie wniosków o:

- a) przejęcie dziedzictwa tradycji przez jednostki (instytucje) wojskowe, związki organizacyjne lub pododdziały,
- b) ustanowienie święta wojskowego,
- c) przyjęcie nazwy wyróżniającej przez jednostki (instytucje) wojskowe, związki organizacyjne lub pododdziały,
- d) nadanie imienia patrona jednostce (instytucji) wojskowej,

związkowi organizacyjnemu lub pododdziałowi;

4) wydawanie opinii dla komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz jednostek (instytucji) wojskowych w sprawach dotyczących symboliki wojskowej oraz dziedziczenia i kultywowania tradycji orężnych.

§ 3. Komisja wypracowuje opinie biorąc pod uwagę:

1) zasadność wprowadzenia w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej nowych znaków;

2) zasadność przejęcia dziedzictwa tradycji przez jednostki (instytucje) wojskowe, związki organizacyjne lub pododdziały;

3) zasadność ustanowienia święta wojskowego;

4) zasadność przyjęcia nazwy wyróżniającej przez jednostki (instytucje) wojskowe, związki organizacyjne lub pododdziały;

5) zasadność nadania imienia patrona jednostce (instytucji) wojskowej, związkowi organizacyjnemu lub pododdziałowi;

6) poprawność merytoryczną i formalną rozpatrywanych wniosków.

§ 4. Sposób działania Komisji określa „Regulamin pracy Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej”, stanowiący załącznik do decyzji.

§ 5. Obsługę administracyjną i organizacyjno-kancelaryjną Komisji zapewnia komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych.

§ 6. Za wykonanie znaków odpowiadają wnioskodawcy, którzy są zobowiązani do pisemnego poinformowania wykonawców (producentów) znaków, o tym, że podlegają one szczególnej ochronie prawnej na podstawie art. 2 ustawy z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1351).

§ 7. Traci moc decyzja Nr 394/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie powołania Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej (Dz.Urz. Min. Obr. Nar. Poz. 359 oraz z 2014 r. poz. 138).

§ 8. Decyzja wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik Regulamin pracy Komisji Historycznej do Spraw Symboliki Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej.

§ 1. Regulamin pracy Komisji Historycznej do Spraw Symboliki

Wojskowej i Tradycji Orężnych Ministerstwa Obrony Narodowej, zwanej dalej „Komisją”, określa jej sposób działania.

§ 2. Przewodniczący Komisji:

1) wyznacza terminy i miejsce posiedzeń Komisji;

2) powiadamia członków Komisji o terminach i miejscu posiedzeń Komisji;

3) prowadzi posiedzenia Komisji, w tym określa porządek posiedzeń Komisji;

4) zapewnia bezstronność i przejrzystość postępowania Komisji;

5) zatwierdza protokoły z posiedzeń Komisji.

§ 3. W przypadku nieobecności przewodniczącego Komisji jego obowiązki wykonuje zastępca przewodniczącego Komisji.

§ 4. Sekretarz Komisji:

1) prowadzi ewidencję rozpatrywanych wniosków;

2) dokumentuje przebieg posiedzeń w formie protokołu w wersji papierowej i sporządza listę obecności.

§ 5. Przewodniczący, zastępca przewodniczącego, członkowie i sekretarz Komisji zobowiązani są do:

1) rzetelnego i obiektywnego wykonywania obowiązków, kierując się obowiązującymi przepisami prawa oraz posiadaną wiedzą i doświadczeniem;

2) nieujawniania informacji, które naruszałaby tajemnicę prawnie chronioną, związanych z przebiegiem prac Komisji, oraz danych i informacji dotyczących wnioskodawców.

§ 6. W posiedzeniach Komisji mogą brać udział tylko osoby powołane do jej składu i zaproszeni goście, a w uzasadnionych przypadkach eksperci zewnętrzni.

§ 7. Posiedzenie Komisji jest ważne, jeżeli uczestniczy w nim co najmniej połowa składu Komisji, w tym przewodniczący Komisji lub zastępca przewodniczącego Komisji.

§ 8. Opinie wydawane przez Komisję przyjmowane są zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego Komisji, a w razie jego nieobecności zastępcy przewodniczącego Komisji.

§ 9. Komisja może przedstawić uwagi dotyczące uzupełnienia rozpatrywanego wniosku lub dokonania zmian merytorycznych.

§ 10. Protokoły oraz dokumenty wykorzystywane w trakcie posiedzeń Komisji przechowywane są w komórce organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw symboliki wojskowej oraz tradycji orężnych.

§ 11. Komisja może odbywać posiedzenia oraz podejmować decyzje przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (zdalny tryb obradowania) lub korespondencyjnie (obiegowy tryb obradowania). Obradowanie w trybie zdalnym lub trybie obiegowym zarządza Przewodniczący Komisji.

§ 12. Członkowie Komisji za udział w jej posiedzeniach, wydane opinie i opiniowane wnioski nie otrzymują honorariów.

Michał Dzióbek

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w Śląskim Centrum Wolności i Solidarności

W dniu 27 kwietnia 2023 roku w Katowicach odbyło się spotkanie poświęcone historii polskiej flagi państwowej. Współorganizowali je Śląskie Centrum Wolności i Solidarności oraz Polskie Towarzystwo Weksylologiczne. Było to jedyne, poświęcone tej tematyce, wydarzenie o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim w Katowicach i regionie. Poprzedzono je promocją w mediach społecznościowych, na stronie internetowej organizatora oraz na plakatach adresowanych do lokalnej społeczności Brynowa — dzielnicy Katowic.

W spotkaniu wzięło udział 9 słuchaczy. Poruszono tematykę podstawowych pojęć weksylologicznych, historii polskich barw narodowych, różnych koncepcji wzoru polskiej flagi, a także sposobu postępowania z flagą państwową oraz najczęstszych błędów w obchodzeniu z nią. Spotkanie miało charakter prelekcji z prezentacją multimedialną, której towarzyszyła dyskusja.

W trakcie spotkania oraz bezpośrednio po nim uczestnicy, którzy wykazali się wiedzą weksylologiczną, otrzymali upominki od organizatora (kubki, przypinki, długopisy).

Kilka dni później, w Dniu Flagi 2 maja, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności zorganizowało zajęcia warsztatowe dla dzieci pod merytoryczną opieką Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego polegające na tworzeniu kokard narodowych. Zajęcia odwiedziła regionalna TVP 3 i nagrała obszerny materiał, w tym wywiad poświęcony fladze państwowej. Materiał wyemitowano tego samego dnia, a do jego montażu wykorzystano wyłącznie wypowiedzi dzieci.

Podobne przedsięwzięcia będą w Katowicach kontynuowane.

Michał Dzióbek opowiada o historii polskiej flagi. Fot. <https://www.facebook.com/SCWiS>

Kokardy narodowe wykonane na warsztatach artystycznych w dniu 3 maja 2022 r. w Śląskim Centrum Wolności i Solidarności. Fot. <https://www.facebook.com/SCWiS>

Najwyższy w Europie maszt flagowy

W południowej Bułgarii, w sąsiedztwie niewielkiego miasta Czepełare (najwyżej położonego miasta bułgarskiego, leżącego na północ od słynnego ośrodka sportów zimowych Pamporowo), na górskiej łące w Rodopach, stanął najwyższy w Europie maszt flagowy. Konstrukcja posiada 111 metrów wysokości, powiewająca na niej flaga bułgarska ma powierzchnię 1110 m². Wartości te nie są przypadkowe – odnoszą się do powierzchni Bułgarii, która wynosi 111 tys. km² oraz do 111. rocznicy wyzwolenia Rodopów od Imperium Osmańskiego. Bułgaria zdetronizowała, dotąd najwyższy w Europie, maszt flagowy w Finlandii, która ma 100 m wysokości, a powiewająca na nim flaga wymiary 27 m x 16,5 m. Wiele krajów pozaeuropejskich stworzyło maszty jednak znacznie wyższe⁶. Zadaniem bułgarskiego masztu z flagą jest „wzbudzanie narodowej dumy oraz zachęcanie świata do traktowania Bułgarii z szacunkiem i honorem”. Według jego inicjatorów także „ma to być pomnik zjednoczenia wszystkich Bułgarów, wprawdzie nie uczyni ich bogatszymi, ale podniesie ludzi na duchu”. Inicjatorem inwestycji był Simeon Karakolew z fundacji *Heritage in the Future*, organizator festiwalu folklorystycznego w niedalekim Rozhen. Maszt z flagą popierał prezydent Bułgarii, dzięki czemu uzyskano także fundusze z Bułgarskiego Banku Rozwoju i spółek państwowych. Projekt mniej zachwycił

zwykłych obywateli, którzy w większości uważali, że w kraju dotkniętym dużą migracją, bezrobociem i zapaścią służby zdrowia, są pilniejsze potrzeby niż gigantyczny maszt flagowy. Natomiast protesty ekologów wywołało wylanie, na dziewiczej przyrodniczo górskiej łące, dużej ilości betonu pod fundamenty konstrukcji. Jedni Bułgarzy czują się dumni, że mają najwyższy w Europie maszt, gdzie zawisła ich biało-zielono-czerwona flaga, inni zaś uważają, że projekt jest zbyt nacjonalistyczny i megalomański. W połowie lipca 2023 roku na uroczystość zakończenia inwestycji przybyło kilka tysięcy osób w różnym wieku, wielu w tradycyjnych strojach ludowych. Bezpośrednio wcześniej mieli okazję z szacunkiem dotknąć płótna flagowego przed jego podniesieniem na maszt.

fot. Nilay Doychinov - AFP

Jerzy Wrona

Flagi Somalii

Z okazji 50. rocznicy utworzenia Czeskiego Towarzystwa Weksylologicznego ukazała się interesująca, oparta na wielu źródłach, praca „Flagi Somalii i ich historia”⁷. Jej autorem jest Jaroslav Martykan, współzałożyciel Klubu Weksylologicznego w Pradze, obecnego Czeskiego Towarzystwa Weksylologicznego - *Českej Vexilologické Společnosti*, później jego długoletni przewodniczący i redaktor naczelny „Vexilologie”. Strona ilustracyjna i redakcyjna starannie wydanej publikacji to zasługa Petra Exnera, także wybitnego weksyloga czeskiego.

Somalia leży w Afryce Północno-Wschodniej, na Półwyspie Somalijskim, nazywanym zwykle „Rogiem Afryki”. Jak na kontynent afrykański, jest to państwo wyjątkowo jednorodnie etnicznie i religijnie (ponad 99 % ludności stanowią

muzułmanie). Jednak zapoczątkowana w latach 80. XX w. rebelia, która przekształciła się w latach 90. w regularną wojnę domową spowodowała, że państwo jest obecnie w stanie faktycznego rozpadu. Składa się z półautonomicznych terytoriów, zarządzanych przez rywalizujące ze sobą klany somalijskie. Dodatkowo cykliczne susze i plagi szarańczy wpływają na to, że Somalijczycy borykają się z głodem i poważnym niedożywieniem. Trwająca od 1991 r. próba wprowadzenia przez wojska ONZ pokoju i demokracji nie przyniosła oczekiwanego rezultatu, wskutek czego ONZ podjęło w 1995 r. decyzję o wycofaniu się z Somalii

Autor opracowania najpierw omawia weksylia z okresu kolonialnego: Somalii Włoskiego (1889-1936), Włoskiej Afryki Wschodniej (1936-1941), Somalii Brytyjskiego (1884-1960), Wielkiej Somalii (1941-1950). Republika Somalii powstała oficjalnie 1 lipca 1960 r. z połączenia Somalii Brytyjskiego i Somalii Włoskiego, ogłoszonego po II wojnie światowej terytorium powierniczym ONZ. Od 2012 r. państwo nosi nazwę Federalna Republika Somalii.

Jasnoniebieskie tło flagi Somalii symbolizuje afrykańskie niebo i Ocean Indyjski, a jednocześnie – nawiązując kolorystycznie do flagi ONZ – podkreśla pomoc tej ogólnie-

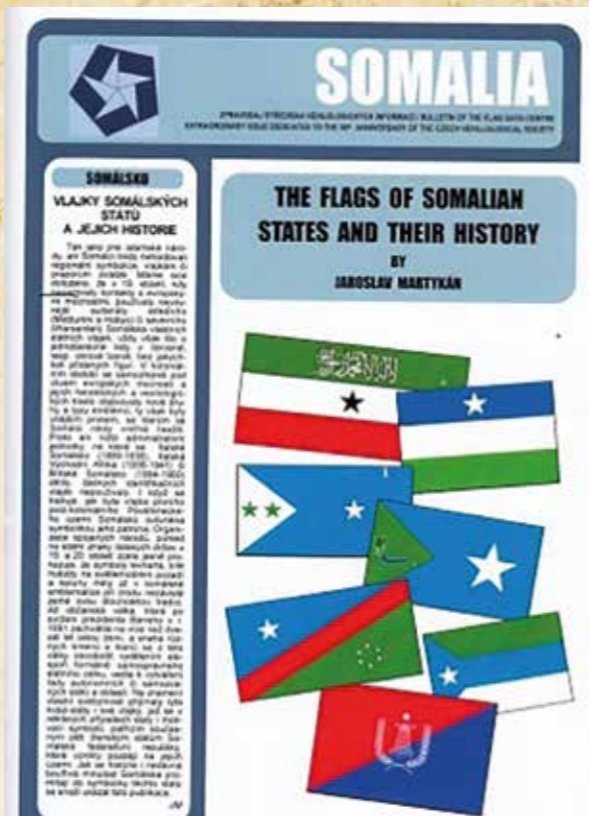
6. Najwyższy maszt flagowy na świecie jest od 2014 r. w Dżuddzie (Arabia Saudyjska) i ma 171 m wysokości. Inne rekordowe maszty flagowe są w Duszanbe (Tadżykistan) 166 m, Baku (Azerbejdżan) 162 m, Aszchabadzie (Turkmenistan) 133 m, Akabie (Jordania) 131 m, Ammanie (Jordania) 127 m, Abu Zabi (Zjednoczone Emiraty Arabskie) 123 m. (Źródło: <https://www.nationalgeographic.org/projects/out-of-eden-walk/articles/2017-09-looking-afghanistan-turn-left-enormous-flagpole/?language=pl>).
7. Martykan J., *The Flags of Somalian States and Their History*, Flag Data Centre, Hradec Kralove, 2022.

światowej organizacji w uzyskaniu niepodległości. Duża biała gwiazda pośrodku płata flagowego oznacza afrykańską wolność. Jej pięć promieni symbolizuje regiony, w których mieszkają Somalijczycy - b. Somali Brytyjskie, b. Somali Francuskie, b. Somali Włoskie - obecnie Dżibuti, etiopski region Ogaden, północno-wschodnie okręgi Kenii.

Jako pierwsze z terytoriów Somalii w 1991 r. secesję ogłosił Somaliland. Leży on nad Zatoką Adeńską, stanowi swego rodzaju „daszek” wielkiej cyfry 7, jakie zakreślają granice Somalii. Od tamtego czasu Somaliland zdołał zbudować w miarę sprawnie funkcjonujący organizm państwowy. Kraj ten ma własny rząd, armię, walutę i kilka półoficjalnych przedstawicielstw dyplomatycznych. W porównaniu z resztą Somalii jest oazą spokoju i stabilizacji. Nie ma tu rodowych walk, zamachów terrorystycznych czy porwań cudzoziemców. Pierwsza flaga Somalilandu (przyjęta 17 maja 1991 r.) była biała z zielonym okręgiem pośrodku, który otaczała szahada pisana czarnymi literami. Obowiązująca obecnie flaga powstała 14 października 1996 r. i składa się z trzech poziomych pasów: zielonego, białego i czerwonego. Na pasie zielonym umieszczono szahadę, a środkowy pas biały zdobi pięcioramienna czarna gwiazda o symbolice podobnej, jak gwiazda na fładze Somalii. Pośrodku kolistego herbu (godła, emblematu) Somalilandu - wg opisu przyjętego w konstytucji - widnieje jasnobrązowy sokół z napisem *Allah akbar* na piersi. Szale wagi symbolizują sprawiedliwość, uściśnięte dłonie – równość, gałązki oliwki – pokój. Arabski napis nad wagą to formuła *ba-smala* – „W imię Boga miłosiernego, litościwego”, która rozpoczyna prawie każdą surę Koranu.

Kolejne strony opracowania J. Martykana przynoszą informacje o flagach i herbach takich nowych „państw” somalijskich, jak m.in. Jubbaland, Galmudug, Hirshabelle, Puntland.

Flagi Somalii i ich historia

Tadeusz Kościuszko – fragment obrazu „Polonia”. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

„Panorama Racławicka” – fragment przedstawiający generała Jana Ślaskiego prowadzącego chłopów do boju. Na dalszym planie, nieco w lewo od generała, powiewa chorągiew kosynierów. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

Ilustracja „Święcenie broni” do „Chorału” (Z dymem pożarów) Kornela Ujejskiego. 1893 r. Pod obrazem umieszczono fragment „Chorału”:

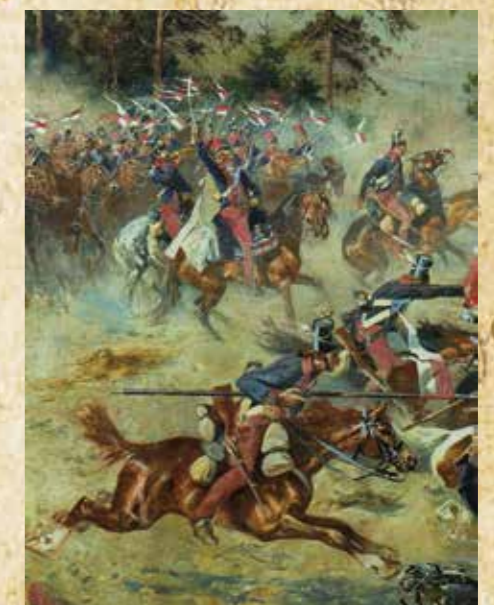
Znowu wołamy: „On się przebłagał.
Bo On nasz Ojciec, bo On nasz Pan!”
I znów powstaję w ufności szerszi.

Ilustracja „Bóg był i jest” do „Chorału” (Z dymem pożarów) Kornela Ujejskiego. 1894 r. Pod obrazem umieszczono fragment „Chorału”:

„Panorama Racławicka” – fragment przedstawiający chłopów idących do ataku z chorągwią kościelną. Przed chatą leży zboczony krwią chłop, a nad nim klęczy kobieta. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

„Panorama Racławicka” – fragment przedstawiający dowódcę czwartego pułku straży przedniej majora Ignacego Zborowskiego wyznaczającego miejsce zbiórki szwadronów. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

WEKSYLIA W SZTUCE

Część 6

Krzysztof Jasiński

Weksylia w twórczości Jana Styki

Jan Styka urodził się 8 kwietnia 1858 r. we Lwowie. Studiował malarstwo w Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu, a następnie w Rzymie, Paryżu i Krakowie u Jana Matejki. Po studiach zamieszkał we Lwowie. W latach 1888-1890 mieszkał w Kielcach. Od 1900 r. przebywał w Paryżu, a od 1910 na wyspie Capri we Włoszech. Zmarł w Rzymie 28 kwietnia 1925 r.

Jan Styka był malarzem i poetą, autorem obrazów historycznych i religijnych, portretów oraz ilustracji do utworów literackich. Zasiadł przede wszystkim jako pomysłodawca i współtwórca kilku monumentalnych rozmiarów panoram malarzkich.

Najważniejsze prace to:

- Polonia – 1891 r.,
- Panorama Racławicka – 1894 r. (wraz z Wojciechem Kosakiem),
- Golgota (panorama, uznawana za największy obraz religijny na świecie) – 1896 r.,
- Panorama Siedmiogrodzka (Bem w Siedmiogrodzie) – 1897 r.,

- Męczeństwo Chrześcijan w Cyrku Nerona (panorama) – 1898 r.,
- obrazy-ilustracje do książek Henryka Sienkiewicza „Quo vadis” oraz Homera „Iliada” i „Odyseja” – 1901-1903,
- Polska Wyzwolona – 1919 r.

Polonia. 1891 r. Wymiary obrazu 600 x 300 cm. W zbiorach Muzeum Śląskiego w Brzegu. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

„Panorama Racławicka” – fragment przedstawiający zaciętą walkę o sztandar kozacki. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

„Panorama Siedmiogrodzka” – fragment przedstawiający polskich ułanów pod dowództwem Franciszka Łosia. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

Tadeusz Kościuszko. Paryż 1904. Darowizna rodziny Styków dla Museum of Monastery Pauline Fathers w Doylestown. Fot. pl.wikipedia.org.

Śmierć wolontariuszów polskich w okopach francuskich. W zbiorach Muzeum Narodowego w Lublinie. Fot. Wikimedia Commons.

Zaproszenie na „Panoramę Racławicką”. Plakat namalowany przez Jana Stykę i Wojciecha Kossaka w 1894 r. ukazujący budynek „Panoramy” we Lwowie. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

Przysięga Witolda. Paryż 1901. Wymiary obrazu 640 x 350 cm. Symboliczny obraz przedstawiający wydarzenia z 1362 r, kiedy litewski książę Witold przysięga zemstę Krzyżakom za spalenie Kowna. W zbiorach Muzeum Wojskowego im. Witolda Wielkiego w Kownie. Fot. pl.wikipedia.org.

Polska zmartwychwstała. 1919 r. Fot. Wikimedia Commons.

Śmierć Władysława Szujskiego w bitwie pod Sillery. Fot. Wikimedia Commons.

„Panorama Siedmiogrodzka” – fragment przedstawiający konnego posłańca i widoczny w tle oddział ułanów. Fot. Muzeum Narodowe we Wrocławiu.

Hetman Jan Zamojski. Paryż 1904. Wymiary portretu 297 x 235 cm. Darowizna rodziny Styków dla Museum of Monastery Pauline Fathers w Doylestown. Fot. pl.wikipedia.org.

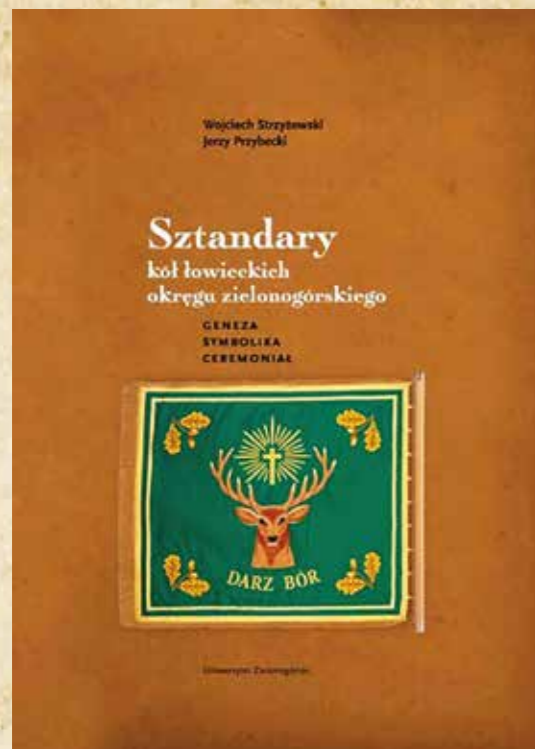

Ignacy Jan Paderewski przemawiający, ok. 1920 w zbiorach Muzeum Historii Miasta Poznania. Fot. niepodległa.gov.pl.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

lerii Ochotniczej im. Pułku 4 Ułanów Zaniemeńskich, Błachownia – Kraków 2022, Jaskowski.net, Racibórz 2022.

Wojciech Strzyżewski, Jerzy Przybecki – Sztandary kół łowieckich okręgu zielonogórskiego. Geneza, symbolika, ceremoniał. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2020.

Z opisu na okładce:

Sztandary stowarzyszeń, szkół, instytucji nie były, jak dotąd, szerzej badane, a przecież w skali całego kraju są tysiące. Wszystkie sztandary są niezwykle ważnymi symbolami kształtującymi tradycję określonej społeczności, towarzysząc najważniejszym wydarzeniom w ich życiu.

Współcześnie jesteśmy świadkami kształtowania w społeczności myśliwych nowej tradycji związanej z posiadaniem przez koła łowieckie własnych sztandarów. Szybko rosnąca liczba sztandarów myśliwskich wymagała przyjęcia określonych zasad związanych z ich prezentowaniem. Polski Związek Łowiecki w 2012 roku wypracował własny ceremoniał sztandarowy, w którym zostały określone zasady fundowania sztandarów, podstawowe reguły związane z ich wyglądem oraz przepisy dotyczące udziału pocztów sztandarowych w uroczystościach.

W pracy zostały opisane współczesne sztandary kół łowieckich okręgu zielonogórskiego, przedstawiające najważniejsze symbole reprezentujące myśliwych. Zaprezentowano ufundowane sztandary wraz z ich opisem oraz krótką charakterystyką, a także przedstawiono okoliczności ich uchwalania i wręczania. Omówiono tu również dzieje sztandarów, związaną z nimi terminologię oraz propozycje klasyfikacji godeł widniejących na ich płatach.

Filip Kamizela, Zygmunt Kandora – Sztandar chwały. Dzieje sztandarów pułku 4. Ułanów Zaniemeńskich 1918-1939 i spadkobierców pułku 1981-2022. Fundacja Oddział Kaw-

Tomasz Suma – Sztandary pocztowe. Katalog zbiorów Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu. Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu, Wrocław 2022.

Ze wstępu:

Zbiór sztandarów pocztowych organizacji i związków zawodowych zgromadzony w Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu jest jedyną tego typu kolekcją w Polsce. Liczy siedemdziesiąt dziewięć weksyliów pochodzących z lat 1919-1996. Na kolekcję składają się płaty sztan-

darów wraz z drzewcami, same drzewce, pojedyncze głowice, bandolierki i ozdoby szmuklerskie, a także proporce. Sztandar jest obiektem powstałym w jednym unikatowym egzemplarzu i zawsze znajduje się w posiadaniu użytkownika-właściciela, czyli w przypadku sztandarów pocztowych związkowej organizacji pracowników resortu poczty. Sztandary pocztowe stanowią dziś rozpoznawalną i jedną z najcenniejszych kolekcji Muzeum. Przygotowany i prezentowany katalog zbiorów jest pierwszym pełnym opisem całej kolekcji weksylologicznej. Partnerem publikacji jest Fundacja PZU.

Sub vexillo servire
Księga Pamiątkowa z okazji
Jubileuszu urodzin i pracy naukowej
Prof. Jana Ptaka

Sub vexillo servire. Księga Pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej Prof. Jana Ptaka. Wydawnictwo Napoleon V & Autorzy, Oświęcim 2022.

W publikacji tej znajduje się praca Aleksandra Bołdyrewa „Proporce jagiellońskich wojsk zaciężnych w XVI wieku”.

W numerze 3 (23) 2022 magazynu „Polska Zbrojna Historia” znajdują się artykuły Jarosława Pycha „Sztandar 10 batalionu desantowo-szturmowego „Ziemi Krakowskiej” i Mariusza Kubarka „Polski sztandar na obczyźnie”.

W numerze 4 (24) 2022 magazynu „Polska Zbrojna Historia” znajduje się artykuł Jarosława Pycha „Chorągwie Powstania Styczniowego”.

Radosław Grabowski – Status prawny polskich symboli narodowych i państwowych. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2023.

Autor proponuje nową perspektywę, pozwalającą spojrzeć na kwestie regulacji symboli państwowych znacznie szerzej, świetnie wprowadzając czytelnika w historię herbu, hymnu i barw narodowych (państwowych), przedstawiając ich uwarunkowania ustrojowe, a zatem wskazując, jak ściśle historia symboli łączyła się z historią państwa polskiego. Prezentuje także szeroką paletę poglądów w zakresie znaczenia i formy symboli – zarówno w ujęciu historycznym, jak i z perspektywy autorów współczesnych. (...)

Trzeba uznać, że to istotny i ciekawy głos w polskiej literaturze naukowej dotyczącej prawa konstytucyjnego. Autor z dużą erudycją porusza się w obszarze historii państwa, dyskusjach, które na temat symboli toczyły się w przeszłości, a także dokonuje samodzielnej analizy norm dotyczących ich statusu współcześnie, wnikliwie badając praktykę orzeczniczą oraz przekonująco budując własne konkluzje o znaczeniu ochrony symboli państwowych⁸.

W numerze 1 (25) 2023 magazynu „Polska Zbrojna Historia” znajduje się artykuł Jarosława Pycha „Sztandary polskich weteranów Legii Cudzoziemskiej”.

W numerze 2 (26) 2023 magazynu „Polska Zbrojna Historia” znajduje się artykuł Jarosława Pycha „Proporczyki bohaterów spod Monte Cassino”.

Flagi – rozpoznaję, rozumiem, tworzę. Seria: Poznaję świat z naklejkami. Ilustracje Agnese Boruzzi, redakcja Paola Misesti. Wydawnictwo Bookolika, Warszawa 2023. Książeczka dla dzieci w wieku 7-9 lat.

Marta Kępa – Polska. Symbole narodowe i patriotyczne. Niepodległość, naród, ojczyzna. Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles” Matusiak Marek Sp.j., Warszawa br. Książeczka dla dzieci.

Z opisu na okładce:

Każdy Polak powinien być dumny z ustanowionych symboli narodowych, potwierdzających suwerenność kraju. Powinien odczuwać satysfakcję z wielowiekowego dziedzictwa kulturowego, dążąc przy tym do nieprzerwanego podtrzymywania jedności narodowej. Patriotyzm w obecnych czasach ma zupełnie inny wymiar niż jeszcze kilkadziesiąt lat temu. Obecnie niezależna, wolna, rozwijająca się Ojczyzna wymaga od swoich obywateli nieco innej postawy. Dzisiaj nie musimy umierać za swoją Ojczyznę, możemy jednak dla niej żyć.

Karty obrazkowe – Flagi państw Europy. Zestaw zawiera 47 kart o wymiarach 7x10 cm. Wydawnictwo Olipoli, Gdańsk 2022.

8. Fragment recenzji dr hab. Anny Młynarskiej-Sobaczewskiej (Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk).

MONETY OKOLICZNOŚCIOWE

W Polskę wierzę – Polska rodzina

10 maja 2023 r. Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu srebrną monetę o nominale 10 zł „W Polskę wierzę – Polska rodzina”. Moneta inauguruje serię poświęconą Polsce – jej znaczeniu w życiu Polek i Polaków. Wykonana jest ze srebra próby - Ag 925/1000, stemplem lustrzanym z drukiem UV, średnica – 32,00 mm, masa – 14,14 g, rant (brzeg) – gładki, nakład – do 10 000 szt. Projekt monety wykonała Urszula Walerzak.

Awers monety. Fot. NBP.

Na awersie nad sylwetkami rodziców z dziećmi umieszczono symbolicznie przedstawiony dach domu w kolorach polskiej flagi⁹.

Rewers monety. Fot. NBP.

Rewers monety przedstawia rodzinę w stylizyce dziecięcego rysunku¹⁰.

Przyjaźń i braterstwo to największe bogactwo

24 sierpnia 2023 r. Narodowy Bank Polski i Narodowy Bank Ukrainy wprowadziły do obiegu dwie srebrne monety kolekcjonerskie w zestawie o nominałach 10 złotych i 10 hrywien „Przyjaźń i braterstwo to największe bogactwo”. Monety wykonano ze srebra próby: Ag 999/1000 stemplem lustrzanym z tampondrukiem. Wymiary: 26,42 x 50,00 mm. Masa: min. 31,10 g. Monety zaprojektował Wołodmyr Taran. Całowity nakład zestawu monet to 10 000 szt. (5000 szt. Wyprodukowano przez Mennicę Polską S.A., 5000 szt. wyprodukowano przez Wytwórnę Banknotów i Monet Narodowego Banku Ukrainy).

Awersy monet. Fot. NBP.

Awersy monet przedstawiają wstęgi w barwach flag Ukrainy i Polski. Zdobione są godłem Ukrainy oraz wizerunkiem orła ustalonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. W dolnej części monet znajdują się ozdobne rysunki przedstawiające ludzkie postacie. Kompozycje symbolizują obecną sytuację obu krajów: ukraińska moneta uosabia niebezpieczeństwa wojny i opór ludu, a polska pokazuje pomoc i współczucie¹¹.

Rewersy monet. Fot. NBP.

Rewersy monet polskiej i ukraińskiej przedstawiają dwie postacie siedzące przy stole, dzielące się chlebem i winem. Poniżej znajduje się element zdobniczy, który po zło-

11. Opis z broszury wydanej razem z monetą.

zeniu dwóch monet utworzy na tle obrusu kwiat – symbol nadziei, życia i rozwoju¹².

W jedności siła

11 lipca 2022 r. Narodowy Bank Ukrainy wprowadził do obiegu dwie srebrne monety kolekcjonerskie o nominałach 5 i 10 hrywien „W jedności siła”. Wizerunki na obu monetach są takie same.

Monety upamiętniają narodową jedność Ukraińców w walce z rosyjską agresją oraz międzynarodowe wsparcie, jakiego cały świat udziela Ukrainie, przybliżając wspólne zwycięstwo. Pragnienie wolności jest wartością definiującą Ukraińców. Nasza walka o niepodległość i integralność kraju trwa od wielu wieków... Po zradzieckim ataku wojsk rosyjskich na Ukrainę 24 lutego 2022 r. główną przeszkodą dla agresora i gwarancją swobodnego rozwoju państw i narodów Europy stała się konfrontacja rozgrywająca się na ziemi ukraińskiej. Rozumiejąc to, cały cywilizowany świat stanął po stronie Ukrainy, udzielając pomocy humanitarnej, gospodarczej, bezpieczeństwa i wojskowej¹³.

Monety zaprojektowali Alina Maliuta, Serhii Topkin i Światosław Iwan- czenko. Model monety, przy wsparciu komputerowym, wykonał Yurii Lukianov. Moneta o nominale 5 hrywien ma masę 16,54 g i średnicę 35 mm. Ukazała się w nakładzie 75 000 sztuk. Natomiast moneta o nominale 10 hrywien ma masę 31,10 g i średnicę 38,6 mm. Ukazała się w nakładzie 5000 sztuk. Krawędzie monet ząbkowane.

Awers monety o nominale 5 hrywien. Fot. Narodowy Bank Ukrainy.

Awers monety o nominale 10 hrywien. Fot. Narodowy Bank Ukrainy.

12. Opis z broszury wydanej razem z monetą.

13. Opis z broszury wydanej razem z monetą.

Na środku awersów obu monet widnieje herb Ukrainy. Wokół niego znajduje się stylizowana kompozycja symbolizująca jedność ludzi dobrej woli na całym świecie – krąg dłoni złączonych w pary i otoczonych niebiesko-żółtą wstążką (tampondruk); powyżej półokrągły napis УКРАЇНА (Ukraina); po lewej stronie rok emisji monety – 2022; poniżej w półokręgu nominał monety – 5 ГРИВЕНЬ (5 hrywien) lub 10 ГРИВЕНЬ (10 hrywien); po prawej stronie na monecie 5 hrywien znajduje się znak mennicy – Wytwórni Banknotów i Monet Narodowego Banku Ukrainy. Natomiast na monecie 10 hrywien w tym miejscu znajduje się krzyż.

Rewers monety o nominale 5 hrywien. Fot. Narodowy Bank Ukrainy.

Rewers monety o nominale 10 hrywien. Fot. Narodowy Bank Ukrainy.

U góry rewersów monet półokrągłe napisy po ukraińsku i angielsku: В ЄДНОСТІ – СИЛА/IN UNITY STRENGTH (W jedności siła); pod nim stylizowana kompozycja kolorowych flag (tampondruk) państw wszechstronnie udzielających Ukrainie pomocy: Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Polski, Kanady, Estonii, Litwy, Łotwy, Włoch, Szwajcarii, Czech, Szwecja, Królestwa Niderlandów, Niemiec, Francja i Japonii.

9. Opis z broszury wydanej razem z monetą.
10. Opis z broszury wydanej razem z monetą.

FLAZIKA

CIEKAWOSTKI WEKSYLOLOGICZNE

Flaga na Iwo Jimie

23 lutego 1945 r. Joe Rosenthal wykonał zdjęcie sześciu amerykańskich żołnierzy podnoszących flagę na górze Suribachi na Iwo Jimie.

Podniesienie amerykańskiej flagi na górze Suribachi na Iwo Jimie. Fot. Joe Rosenthal z Associated Press.

Autor za tą fotografię otrzymał Nagrodę Pulitzera. Zdjęcie bardzo szybko stało się kultowe. Przedrukowywane było w tysiącach publikacji. Na jej podstawie rzeźbiarz Felix de Weldon wykonał pomnik dla uczczenia wszystkich żołnierzy piechoty morskiej poległych w walkach od 1775r. Znajduje się on w Arlington Ridge Park.

Fotografia ta jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych obrazów z II wojny światowej. Doczekała się wielu przeróbek i parodi. Oto niektóre z nich.

Norweska Gwardia Królewska (Hans Majestet Kongens Garde). Fot. Reddit.com.

Tureccy żołnierze podnoszący flagę w Syrii 22 lutego 2015 r. Fot. news.usni.org.

Żołnierze 1 Batalionu Królewskiego Pułku Szkocji (1st Battalion The Royal Regiment of Scotland) w 2013 r. Fot. news.usni.org.

Ukraińscy żołnierze podnoszący flagę. Fot. wallpapers.com

Przeróbka zdjęcia z niemiecką flagą. Fot. wallpaperflare.com.

Fotos szwedzkiego filmu z 1979 r. „Znów w wojsku” (Repmanad eller Hurman gör pojkar av män – Ćwiczenia odświeżające czyli jak zrobić chłopców z mężczyzn). Fot. filmweb.pl.

Fragment Pomnika Niepodległości w Parku Wolności (Uhuru) w stolicy Kenii Nairobi. Fot. wikipedia.com.

Komandosi talibscy z flagą Afganistanu. Fot. militarytimes.com.

1000 rupii Banku Centralnego Sri Lanki z 2009 r. Fot. news.usni.org.

Flaga Chorwacji na okładce kasyety „Hrvatine” chorwackiego muzyka Đuka Čaić z 1991 r. Fot. discogs.com.

Żołnierze izraelscy podnoszący flagę. Fot. israelforever.org.

I takie coś. Fot. agaunews.com.

Krzykaro

